

Буковинський Вісник

державної служби та
місцевого самоврядування

Офіційна хроніка

Державне управління

Місьцеве самоврядування

Наукова думка

Перепідготовка та
підвищення кваліфікації

Статистика, факти, події

№2/2015

Засновник

Чернівецький регіональний центр
перепідготовки та підвищення кваліфікації
працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування,
державних підприємств,
установ та організацій

Свідоцтво про реєстрацію
ЧЦ № 302 від 25.10.2005

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

голова: ЯРМИСТИЙ М. В., директор Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;

заступник голови: ГАКМАН С.М., заступник директо-
ра-начальник науково-дослідного відділу Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;

відповідальний секретар: ХАЛАВКА Л.В., начальник
редакційно-видавничого відділу Чернівецького
регіонального центру перепідготовки та підвищення
кваліфікації працівників органів державної влади,
органів місцевого самоврядування, державних
підприємств, установ та організацій;

члени редакційної колегії:

БУРКУТ І.Г., доцент кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, кандидат історичних наук;

КРУГЛАШОВ А. М., професор, доктор політичних наук,
завідувач кафедри політології та державного управління
Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича;

ЛЕНЬКОВ М.І., т.в.о. начальника Управління державної
служби Голодержслужби України у Чернівецькій
області;

МАКСИМЕЦЬ Д.С., директор видавництва «БукРек»,
заслужений журналіст України

СКАБ М. С., професор філологічного факультету Черні-
вецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
УНГУРЯНУ В. М., начальник інформаційно-аналітичного
відділу Чернівецької обласної ради;

ФІСАНОВ В.П., завідувач кафедри міжнародної
інформації Чернівецького національного університету
ім. Ю. Федьковича, доктор історичних наук, професор;

ПАВЛЮК М.В. - депутат Чернівецької обласної ради VI
скликання, кандидат політичних наук
ПАСКАР О.Є. - заступник Чернівецького міського голови
з питань діяльності виконавчих органів ради

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:

58001, Чернівці,
вул. Героїв Майдану, 5/52,
Тел/факс: (0372) 552903
E-Mail: buk-visnyk@email.ua

Редакція зберігає за собою право скорочува-
ти й редагувати подані текстові оригінали. Жур-
нал може друкувати матеріали, не поділяючи дум-
ки автора. Статті не рецензуються та не поверта-
ються. За точність наведених даних відповідають
автори. Передрук матеріалів – тільки з дозволу
редакції.

Періодичність виходу журналу – 4 числа на рік

У номері:

Офіційна хроніка

Верховна Рада ухвалила в першому читанні законопроект «Про місцеві вибо-
ри».....3

Державне управління

П.Петренко «Стан реалізації реформ Міністерства юстиції України, спрямо-
ваних на надання адміністративних послуг».....5

М.Сеничак «Приріст надходжень до зведеного бюджету від буковинських
платників перевищив минулорічні на 198,9 млн. грн.»9

Л.Ілюк «Організація контролю за виконанням документів в місцевих державних
адміністраціях».....11

Визначено переможців другого етапу Всеукраїнського конкурсу «Кращий дер-
жавний службовець»15

Молоді фахівці: перші кроки на державній службі.....18

Міське самоврядування

І.Баб'юк, О.Чепель «Основні аспекти формування спроможних територіальних
громад».....21

В.Щуркан «Вивчення та використання міжнародного досвіду в роботі
Острицької сільської ради».....24

Громадянське суспільство

«Волонтерський рух Буковини» - люди, яким не байдуже.....28

Ю.Томаржевська «Розвиток еко-бізнесу в Прикордонних Карпатах як шлях по-
кращення конкурентоспроможності економіки».....31

Інтегрована концепція розвитку середмістя Чернівців: діалог влади з громадою
у новому форматі34

Наукова думка

С.Гакман «Фактор шляхів сполучення у долі Буковини під час світових війн та
післявоєнного врегулювання».....39

Пропозиції науково-практичного семінару «Сучасні методи та інструментарій
управління регіональними етнополітичними процесами».....50

Перепідготовка та підвищення кваліфікації

Робота Чернівецького центру перепідготовки та підвищення кваліфікації у 3
кварталі 2015 року.....52

Статистика. факти. події

Керівники області та міста зустрілись з Надзвичайним і Повноважним Послом
Республіки Польща в Україні паном Генриком Літвіном та Генеральним консулом
Республіки Польща у Вінниці паном Кшиштофом Свідереком4

У Чернівцях буде створено сучасний центр із надання адміністративних послуг
.....14

Узагальнено кращі практики врегулювання конфлікту інтересів в органах
державної влади.....53

У Чернівецькій області перебував з візитом посол Кліффорд Бонд – координа-
тор допомоги Сполучених Штатів Америки в Україні.....54

Сільські голови спільно з Послом США розглянули перспективи об'єднання гро-
мад.....54

Відбувся круглий стіл «Трансформація інституту державної служби в контексті
децентралізації влади»55

Презентовано 3-й випуск збірника наукових праць «Влада та управління».....20

Відбулись урочистості з нагоди Дня державної служби.....17

ВЕРХОВНА РАДА УХВАЛИЛА В ПЕРШОМУ ЧИТАННІ ЗАКОНОПРОЕКТ № 2831-3 «ПРО МІСЦЕВІ ВИБОРИ»

ПІДСУМКИ ГОЛОСУВАННЯ № 86	
ЗА	271
ПРОТИ	5
УТРИМАЛИСЬ	19
НЕ ГОЛОСУВАЛИ	42
ВСЬОГО	337
РІШЕННЯ ПРИЙНЯТО	

18:08 ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

Законопроектом пропонується нова редакція закону, який визначає основні засади, організацію і порядок проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, сільських, селищних, міських голів, положення якого також пропонується узгодити з положеннями законів України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», «Про місцеве самоврядування в Україні» та законодавчо забезпечити обрання старост.

Законопроектом, зокрема, передбачається, що місцеві вибори будуть проходити за такими виборчими системами:

1) депутатів сільських, селищних рад - зберігається чинна на сьогодні мажоритарна система відносної більшості в одномандатному виборчому окрузі;

2) депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад - за пропорційною виборчою системою з преференціями (вибори в багатомандатному виборчому окрузі, що співвідноситься з територією Автономної Республіки Крим, відповідної області, району, міста, району в місті, за виборчими списками місцевих організацій партій (блоків) з одночасним висуванням кандидатів в територіальних округах, на які поділяється багатомандатний округ);

3) міських голів (міст, кількість виборців у

яких дорівнює або є більшою ніж 90 тисяч) - за мажоритарною системою абсолютної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі.

4) сільських, селищних, міських (міст, кількість виборців у яких є меншою ніж 90 тисяч) голів, сільських старост - за мажоритарною системою відносної більшості в єдиному одномандатному виборчому окрузі.

Законопроектом пропонується чітко встановити кількісний склад відповідних місцевих рад, який визначатиметься Центральною виборчою комісією до початку виборчого процесу чергових виборів залежно від кількості виборців, які належать до відповідної територіальної громади, проживають на території області, району, району в місті. Мінімальна кількість депутатів ради - 10 при чисельності виборців до 500, максимальна - 80 депутатів при чисельності виборців понад 1,5 млн.

З метою проведення виборів депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласних, районних, міських, районних у містах рад територія багатомандатного округу поділятиметься на територіальні округи, кількість яких дорівнюватиме кількісному складу відповідної ради.

З метою впорядкування територіальної організації виборів пропонується винести за межі виборчого процесу формування складу територіальних виборчих комісій та утворення ними територіальних округів. За рахунок цього зберігається чинна тривалість виборчого процесу - 50 днів.

Законопроектом передбачається можливість утворення на місцевому рівні виборчих блоків місцевих організацій політичних партій.

Згідно з проектом, висування кандидатів здійснюватиметься місцевою організацією партії (блоком) не більш як по два кандидати в кожному територіальному окрузі. При цьому всі кандидати у депутати, обрані місцевою організацією партії (блоком) в територіальних округах, включаються до єдиного виборчого списку кандидатів від цієї місцевої організації партії (блоку) у відповідну раду.

Законопроектом передбачено, що голосуван

ня відбувається за допомогою бюлетеня, в якому зазначені назви місцевих організацій партій (блоків) та прізвище кандидата, висунутого відповідною місцевою організацією партії (блоком) у цьому окрузі. Виборець має один голос. У разі, якщо реєстрацію кандидата, висунутого в територіальному окрузі, скасовано, виборець має змогу проголосувати за місцеву організацію партії (блок), яка його висувала. Голос виборця вважається одночасно голосом за місцеву організацію партії (блок) та за кандидата, висунутого нею (ним) у цьому територіальному окрузі.

За результатами голосування дільнична виборча комісія підраховує кількість голосів, поданих за кожен місцеву організацію партії (блок). Проміжні територіальні виборчі комісії встановлюють лише проміжні підсумки голосування окремо щодо кожного територіального округу і передають їх до територіальної виборчої комісії, яка встановлює результати відповідних виборів.

Законопроектом пропонується встановити диференційований виборчий бар'єр - 5% голосів виборців, поданих за виборчі списки місцевих організацій партій в межах багатомандатного округу, та 7% - для виборчих блоків місцевих організацій партій.

Кількість голосів виборців, отриманих місцевою організацією партії (блоком) та кандидатом, висунутим нею (ним) у відповідному територіальному окрузі, визначає рівень особистої підтримки кандидата. Тож залежно

від цієї підтримки визначатиметься рейтинг кандидата у виборчому списку місцевої організації партії (блоку).

Розподіл голосів між кандидатами від місцевої організації партії (блоку) здійснюється відповідно до їх черговості у виборчому списку, встановленій рішенням територіальної виборчої комісії на основі рейтингу.

Законопроект містить удосконалені положення щодо прозорості фінансування виборчих кампаній, вибудовує чітку та зрозумілу систему взаємодії виборчих комісій при підготовці виборів, встановленні підсумків та результатів голосування.

Законопроектом з метою підвищення прозорості та відкритості виборчого процесу, недопущення порушення вимог щодо подвійного балотування пропонується також залучити можливість органів ведення Державного реєстру виборців у частині реєстрації кандидатів, поінформованості виборців про зареєстрованих кандидатів, передачі підсумків та результатів голосування.

Проектом передбачається внести зміни до Кодексу адміністративного судочинства України, законів «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про Державний реєстр виборців», «Про здійснення державних закупівель», «Про статус депутатів місцевих рад» тощо.

Джерело: <http://www.rada.gov.ua/>

Статистика, факти, події

Керівники області та міста зустрілись з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні паном Генриком Літвіном та Генеральним консулом Республіки Польща у Вінниці паном Кшиштофом Свідереком

Керівники області та міста зустрілись з Надзвичайним і Повноважним Послом Республіки Польща в Україні паном Генриком Літвіном та Генеральним консулом Республіки Польща у Вінниці паном Кшиштофом Свідереком.

В ході зустрічі обговорювалось широке коло питань щодо транскордонних та міжрегіональних відносин, окреслювались пріоритетні напрями поглиблення співпраці між Україною та Республікою Польща. Керівник дипломатичної

місії Польщі у Києві цікавився перспективами реформування системи місцевого самоврядування в Україні та процесами децентралізації влади, наголосив на незмінності позиції Польщі щодо цілковитої підтримки курсу Української держави на європейську інтеграцію та захист територіальної цілісності країни від ворожих зазіхань.

Джерело: <http://oblrada.cv.ua/news>

ПАВЛО ПЕТРЕНКО Міністр юстиції України

СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ РЕФОРМ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ, СПРЯМОВАНИХ НА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Серед низки реформ, які проводяться сьогодні в Україні, важливе місце займають реформи у системі юстиції. Про стан їх реалізації розповів Міністр юстиції України Павло Петренко під час круглого столу, який відбувся у Чернівецькій обласній державній адміністрації. Йшлося, зокрема, про низку заходів організаційного та нормативно-правового характеру, спрямованих на реформування системи адміністративних послуг.

Як зазначив Павло Петренко, мова йде про конкретні ініціативи, що будуть впроваджені на території України вже протягом найближчих місяців і сприятимуть спрощенню доступу громадян до адміністративних послуг та підвищенню зручності їх отримання.

Якщо говорити про те, чи швидко відбуваються реформи і чи задоволені ми їхніми темпами, – звичайно, ні. Кожен українець сьогодні очікує на те, що в країні повинні відбутися термінові зміни, які, в першу чергу, пов'язані з державним апаратом, бюрократією – з тими проблемами і перепонами, які створювалися нашим громадянам протягом останніх 10 років.

Як показують соціологічні дослідження, в українського громадянина похід до будь-якого державного органу – чи то до суду, чи то до юстиції, чи до правоохоронних органів – це стрес. Людина відчуває дискомфорт і небажання повторно туди ходити, тому що там немає такої особи, яка б стала помічником чи консультантом. Натомість там є державний службовець, який, в очах громадянина, намагається створити перепони, вистояти чергу, змусити заповнити десятки, незрозумілих паперів для того, щоб отримати ту чи іншу послугу. Незважаючи на те, що

людина платить за це свої кошти, вона отримує до цього ще й купу негативу. Це та реальність, яку ми маємо сьогодні.

Проблеми цієї реальності дуже глибокі і полягають, у першу чергу, в тому, що державні службовці, які працюють в різних державних органах, отримують дуже низькі зарплати і не мають мотивації. Тому маючи низку повноважень, вони починають “полювати” за громадянином, якому потрібна та чи інша послуга.

Як показує минулорічне дослідження, наявність побутової корупції, хабарництва в сфері комунікацій, бізнесу і державної влади, визнають близько 50% підприємців. Але найстрашніша цифра інша – та, що 25% цих підприємців вважають це нормальною практикою, їм простіше заплатити хабар, щоб вирішити своє питання, ніж зробити це згідно із законом, а це рух у зворотному напрямку.

Тому у нас сьогодні завдання не просто прий-

няти багато різних законів і нових правил, а поступово змінити свідомість кожного українця, щоб у нього був спротив до того, щоб давати і брати хабарі.

Звичайно, хотілося б все зробити дуже швидко, але мушу сказати, що в тій самій Грузії реформи проводилися вісім років – вісім років стабільної державної влади, яка була спрямована на конкретні зміни. І це дало позитивний результат. У країнах Європейського союзу строки проведення реформ тривали десятиріччями. Саме тому нашу ситуацію важко зрозуміти європейським експертам, які дають рекомендації провести ще одну концепцію реформування адмінсервісів. Це передбачає піврічне обговорення, рік тестування і, можливо, аж через 2-3 роки запровадження по всій території України. На жаль, ми не маємо навіть півроку. Складна ситуація в Україні через війну на Сході, знищену частину економіки та велике бажання східних сусідів – нашого військового ворога – щоб у нас нічого не вийшло, змушує нас проводити дуже багато трансформацій, одночасно тестувати їх в пілотному режимі, одночасно запроваджувати їх по всій території України і одночасно виправляти помилки, які трапляються в процесі.

І якщо наші починання матимуть успіх, а я впевнений, що він буде, експерти будуть наводити іншим наш приклад.

Тепер, власне, про ті, новації, які вже запроваджені. Якщо не говорити про Міністерство юстиції, для прикладу можна взяти ту саму децентралізацію, яку шалено критикували в кінці минулого року різного роду політичні сили, а експерти розповідали, що ми зробимо бідними наші місцеві громади, які так важко фінансуються, передавши їм тягар збору податків і відповідальності. Минуло 6 місяців і ми бачимо іншу ситуацію. Навіть деякі представники місцевого самоврядування, які були негативно налаштовані, зараз мовчать і рахують прибутки місцевих бюджетів. Для України це близько 40% додаткових надходжень до місцевих бюджетів. Важливим, без сумніву, є інше питання – проконтролювати органи місцевої влади, як вони використовують ці додаткові кошти. Кожний українець, який живе в місті чи в селі, має право прийти до свого голови і спитати, куди буде витрачено ці 40% додаткових надходжень: на дорогу, на лікарню, дитячий садочок? Те саме стосується децентралізації в інших сферах.

Що стосується Міністерства юстиції, то протягом останніх восьми років воно максимально централізувало свої повноваження із надання адмінпослуг. Були забрані функції реєстрації в місцевих органах влади, нерухомості, бізнесу тощо. Мета відома – централізація влади, можливостей, в тому числі, на жаль, і можливостей зі збору хабарів. Ми прийняли рішення, що Міністерство юстиції відмовляється від більшості своїх функцій та передає ці повноваження місцевим органам влади. Держава повинна встановлювати виключно стандартне надання послуг і бути власником реєстру, який стосується інформації про нерухомість і про бізнес. А сам сервіс повинні надавати ті особи, які найбільш мотивовані і знаходяться ближче до громадян.

Разом з тим, щоб не створити ситуацію, коли проблеми з бюрократією і корупцією перемістяться з державного рівня на місцевий, ми запровадили ініціативу щодо демонополізації цих послуг і передачі повноважень щодо реєстрації бізнесу і реєстрації нерухомості не лише місцевим органами влади, а одночасно і нотаріусам. Це майже 8 тис осіб, які є професіоналами, мають доступ до реєстру і всі необхідні умови для надання адмінсервісів.

Демонополізація має стати запобіжником у створенні проблем із якістю надання адміністративних послуг. Якщо міський голова і місцева рада погано працюватимуть, вони матимуть претензії з боку громадянина. Однак громадянин буде захищеним і не залишиться без сервісу, а зможе просто піти до будь-якого нотаріуса і вчинити ту чи іншу дію за однакою плату і однако-вий термін, визначені державою.

Окрім цього, ми передаємо не просто повноваження як повинність – разом з ними ми передаємо гроші. Держава відмовляється від тих коштів, які вона отримує у вигляді адмінзбору – мова йде майже про майже 600 млн гривень, і ці кошти надходять до місцевого бюджету там, де було надано ту чи іншу адмінпослугу, у 100% обсязі. Ці кошти будуть направлятися на створення нових прозорих центрів, на достойну оплату адміністраторів, які там працюватимуть. Нотаріуси також не будуть робити теж безкоштовно, а матимуть право на 60% від оплати за послугу.

Ця реформа, маю надію, запрацює найближчим часом, якщо Верховна Рада прийме відповідний

пакет законів.

Ми вже маємо позитивний досвід із передачі повноважень приватним нотаріусам. Свого часу переведення у приватний сектор функцій держави піддавалося значній критиці. На сьогодні нотаріус є, фактично, реєстратором всіх операцій із вторинної нерухомості. І зараз приватні і державні нотаріуси – це найбільш дисципліновані групи реєстраторів. Окрім цього, ми передали їм ще одну функцію, яка стосувалася реєстрації договорів оренди земель сільгосппризначення. Для наших селян, які повинні реєструвати договір оренди, щоб отримати пільгу на плату єдиного податку, це велика проблема, адже через величезну кількість таких договорів у сільських регіонах створювалися величезні черги. Ми передали ці функції нотаріусам. Протягом першого місяця 10% всіх угод були зареєстровані саме у них. Ще є проблема з земельним кадастром, який у нас, на жаль, до кінця не заповнений, але це питання ми вирішимо.

Другий блок, який стосується реформи, – це запровадження максимальної кількості онлайн-сервісів і електронних сервісів, тому що будь-який контакт із державним службовцем – це завжди ризик. Теж наведу приклад того, що радили європейські експерти: щоб запровадити відповідний сервіс, потрібно близько року. Ми попросили від них технічну допомогу і нам дали відповідний план щодо можливості надання цієї технічної допомоги, однак ми зрозуміли, що власними силами, спільно з представниками нашого громадянського суспільства, зробимо це швидше.

Мова йде про те, що в системі реєстрації бізнесу близько 1,5 млн українців щороку беруть різного роду документи – витяги, довідки, виписки. І це передбачає величезні черги і побутову корупцію. Ми перевели всі ці сервіси в онлайн-режим, коли на сайті міністерства юстиції можна отримати будь-який документ протягом хвилини. Так само можна зробити з первинною реєстрацією компаній. Трохи більше як за місяць 20 тис. українців звернулися за цим сервісом. І зараз наше завдання – щоб ним користувалась максимальна кількість підприємців. І тут в мене завдання до співробітників органів юстиції: особисто проводити роз'яснення підприємцям, що приходять за консультацією, які послуги вони можуть отримати у себе вдома. Я розумію, що

комусь це не подобається, адже хтось оцінює тих людей, що стоять в чергах у темних коридорах як потенційних клієнтів, щоб дати хабар. Але, повірте мені, від таких співробітників ми позбавимось.

Починаючи з осені, буде запроваджено наступний етап. Зараз ми спільно із низкою міжнародних громадських організацій аналізуємо ту кількість різного роду документів, які заповнюються нашими підприємцями. І в цьому плані будемо давати приклад іншим міністерствам. Коли я приїхав в один із центрів реєстрації бізнесу, побачив стенд із кількістю форм, які заповнюють наші підприємці – по 15-по 18 аркушів форм із дрібним шрифтом. І коли людина відстояла в черзі і занесла це до реєстратора, він може сказати: “А у вас помилка”. Тому ми на початок осені суттєво спростимо ті документи, що заповнюються громадянами. Зменшення кількості обсягу інформації, максимальне переведення інформації в онлайн-режим, спрощенням різного роду форм і звітів, які подаються – наше наступне завдання. Тому важливою є інформаційна робота.

Щоб мотивація працювати і консультувати громадян була кращою, по всій Україні створюється 150 моніторингових груп, які будуть проводити перевірку надання послуг органами юстиції. Група з трьох людей приїжджатиме в будь-який район під час прийому громадян і на виході з відповідного органу юстиції людину запитуватимуть, чи комфортно їй було, чи довго стояла вона у черзі, чи вимагали хабар, чи якісно надавалися консультації і роз'яснення. І це буде об'єктивна і чесна оцінка роботи всіх наших управлінь юстиції. За цією оцінкою ми будемо приймати рішення, наскільки ефективно просуваються ті реформи, які запроваджуються нами в Міністерстві. Тому що реформа, яка дуже добре прописана в законі, але не реалізовується на місці, не варта навіть того паперу, на якому написана.

І, наостанок, ще одна реформа, яка теж турбує наших громадян. Мова йде про виконання судових рішень, адже сьогодні величезною проблемою залишається великий відсоток їх невиконання. У минулому році було запроваджено електронну систему реалізації арештованого і конфіскованого майна. Завдяки цьому ми пішли від ганебної практики “грабування” сторін, коли майно продавали за копійки і воно потрапляло до ділків, які потім

заробляли з нього тисячу відсотків надприбутків. Ми перейшли на електронну систему продажу, було, звичайно, багато спротиву з боку тих компаній, які заробляли сотні мільйонів доларів на цьому, але нічого. Результати змін уже помітні, лише по Києву за 6 місяців перевиконано річний план по надходженню виконавчого збору.

Змінено умови оплати праці державних виконавців, адже виконуючи рішення судів на десятки мільйонів і отримуючи при цьому зарплату 2 тис гривень, вони не бажають ризикувати своїм життям і здоров'ям, працювати так, щоб сумлінно виконувати свої обов'язки. Ми забрали верхню межу, яка була закріплена в законі, і поновили винагороду у розмірі 5%. У трьох областях з 5 травня діє пілотний проект, який передбачає автоматичну систему, що контролює державних виконавців по всіх виконавчих провадженнях. Система розподіляє виконавчі провадження пропорційно між працівниками, контролює терміни виконання тих чи інших виконавчих дій і щомісячно виставляє оцінку. Все передбачено таким чином, щоб виконавець не лише займався справою, за яку отримує велику винагороду, а й не забув про бабусю, якій треба виконати рішення. В кінці місяця система ставить оцінку, і стає видно, чи потрапляє виконавець в “зеле-

ну” зону і може отримати винагороду без верхнього обмеження, чи в “червону”. Виконавчі дії перевели повністю в електронний формат. На виконання працівники ходять з портативними комп'ютерами і виконавчі документи заповнюють безпосередньо на місці. І розмір винагород, який передбачений у цьому законопроекті, дає можливість заробляти без обмежень. До кінця червня вже мають бути перші результати. В минулому році, збираючи працівників виконавчих служб по всій країні, я сказав, що розумію їх, що у них погана мотивація. Ми забезпечимо, щоб ця мотивація була справедлива. Але ті люди, які займатимуться вимаганням хабарів, в системі працювати не будуть і нестимуть відповідальність перед законом та правоохоронними органами.

Наступним кроком у цій сфері буде введення інституту приватних виконавців. Я думаю, що Президент найближчим часом внесе комплексний закон з цього приводу і з наступного року у нас з'явиться нова спільнота приватних виконавців. Це теж буде позитивом, оскільки буде конкуренція між державними і приватними виконавцями, а в людини буде більше можливостей отримати швидко і якісно виконане судові рішення.

МИХАЙЛО СЕНИЧАК

*начальник Головного управління
Державної фіскальної служби
у Чернівецькій області*

ПРИРІСТ НАДХОДЖЕНЬ ДО ЗВЕДЕНОГО БЮДЖЕТУ ВІД БУКОВИНСЬКИХ ПЛАТНИКІВ ПЕРЕВИЩИВ МИНУЛОРІЧНІ НА 198,9 МЛН. ГРН.

За підсумками першого кварталу нинішнього року область посідає гідні позиції серед регіонів України, забезпечуючи приріст податкових надходжень та сумлінно виконуючи поставлені завдання з наповнення бюджету.

Так, впродовж п'яти місяців поточного року до бюджетів усіх рівнів від платників податків надійшло 784,3 млн. гривень. Це на 198,9 млн. грн. (+34,0 відсотки) більше факту минулого року.

До державного бюджету зібрано 353,1 млн. грн., що на 77,8 млн. грн. (+ 28,3 відс.) більше, ніж фактичний обсяг збору платежів минулого року із врахуванням контингенту платників (275,3 млн. грн.). Індикативні показники виконано на 113,7 відс. (+42,6 млн. грн.).

З податку на додану вартість доведений показник виконаний на 108,7 відсотків (+11,4 млн. грн.), фактично до казни надійшло 142,4 млн. грн. Також, серед вагомих надходжень – податок на доходи фізичних осіб – 83,4 млн. грн. (+9,6 млн. грн.), 51,7 млн. грн. – податку на прибуток та 31,4 млн. грн. військового податку (+1,6 млн. грн.).

В регіоні спостерігається тенденція до стабільного і ритмічного забезпечення коштами місцевих бюджетів в частині податкових платежів. З початку року ця сума складає понад 431,2 млн. грн., що перевищує аналогічні дані минулого року на 121,1 млн. грн. Рівень виконання плану, затвердженого органами місцевого самоврядування, склав 129,8 відс. (+ 99,0 млн. грн.).

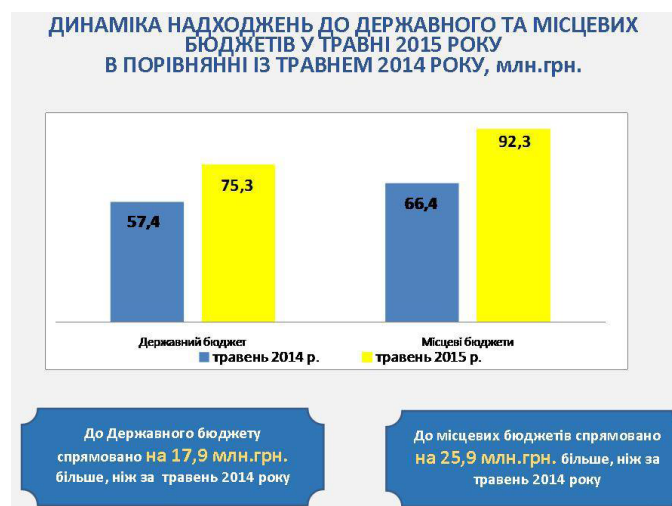
Затверджені місцевими радами показники з

податку на доходи з фізичних осіб, що є основною складовою місцевих бюджетів, виконані на 114,0 відсотків. Місцеві бюджети отримали цього податку понад 220 млн. грн., з яких 27,0 млн. грн. додатково до плану. Фактичні надходження минулого року перевищено на 34,5 млн. грн.

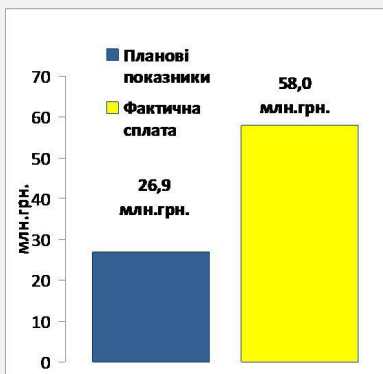
Також забезпечено надходження плати за землю – 63,8 млн. грн., (+14,2 млн. грн.). Єдиного податку надійшло майже 60,3 млн. грн., (+16,7 млн. грн.).

Акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів приніс місцевим бюджетам понад 58,0 млн. грн.

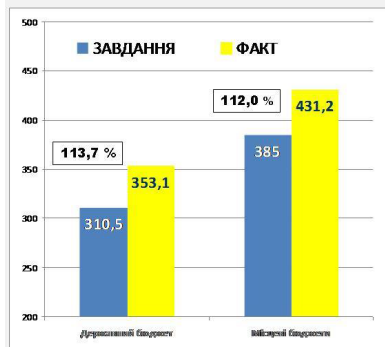
Переконаний, що темпи зростання надходжень податків, особливо місцевих, дадуть поштовх для розвитку громад.

РЕЗУЛЬТАТИ МОБІЛІЗАЦІЇ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ
АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ З РЕАЛІЗАЦІЇ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ
РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ ПІДАКЦИЗНИХ ТОВАРІВ за січень-травень 2015 року

Планові показники, затверджені органами місцевого самоврядування виконано на **215,4 %**

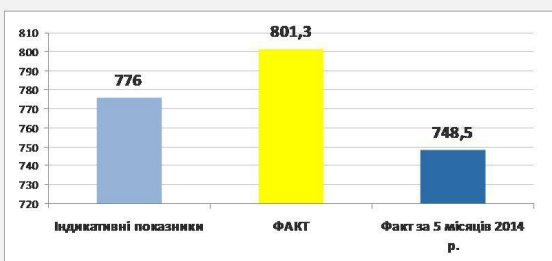

ВИКОНАННЯ ІНДИКАТИВНИХ ПОКАЗНИКІВ
ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ ГУ ДФС У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ

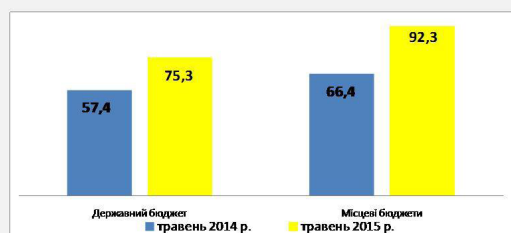
січень-травень 2015 року, %

РЕЗУЛЬТАТ АДМІНІСТРУВАННЯ ЄДИНОГО СОЦІАЛЬНОГО ВНЕСКУ

за 5 місяців 2015 р., млн. грн.

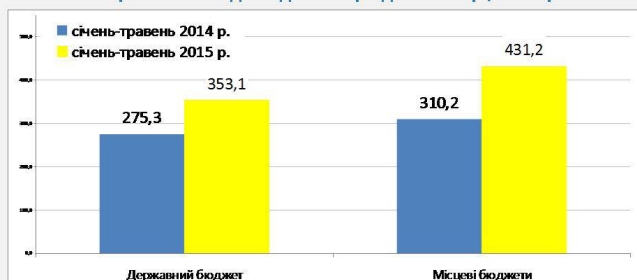
ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ У ТРАВНІ 2015 РОКУ В ПОРІВНЯННІ ІЗ ТРАВНЕМ 2014 РОКУ, млн.грн.

До Державного бюджету спрямовано на **17,9 млн.грн.** більше, ніж за травень 2014 року

До місцевих бюджетів спрямовано на **25,9 млн.грн.** більше, ніж за травень 2014 року

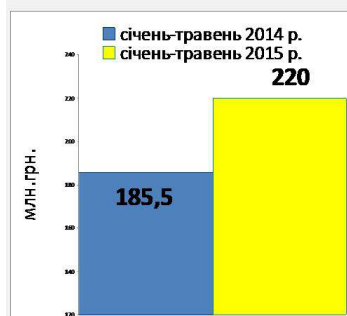
ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ ДО ДЕРЖАВНОГО ТА МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ за січень-травень 2015 р. в порівнянні із відповідним періодом 2014 р., млн.грн.

До Державного бюджету спрямовано на **77,8 млн.грн.** більше, ніж за січень-травень 2014 року

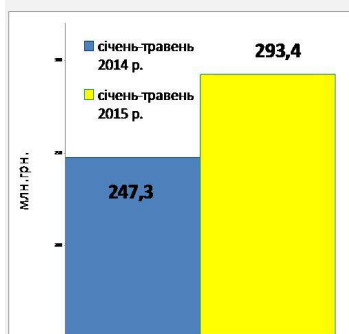
До місцевих бюджетів спрямовано на **121,1 млн.грн.** більше, ніж за січень-травень 2014 року

ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ДО МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

У січні-травні п.р. до місцевих бюджетів спрямовано на **34,5 млн.грн.** більше податку на доходи фізичних осіб, ніж за січень-травень 2014 року

ДИНАМІКА НАДХОДЖЕНЬ ПОДАТКУ НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

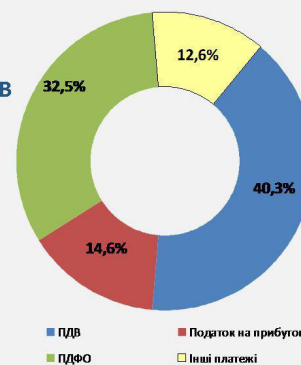

За січень-травень п.р. до бюджетів усіх рівнів спрямовано на **46,1 млн.грн.** більше податку на доходи фізичних осіб, ніж за січень-травень 2014 року

РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ

ПИТОМА ВАГА ОСНОВНИХ ПОДАТКІВ У ЗАГАЛЬНІЙ СУМІ ЗБОРУ ПЛАТЕЖІВ ДО ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

за СІЧЕНЬ-ТРАВЕНЬ 2015 РОКУ, %

ЛЕОНІД ІЛЮК

завідувач сектору контролю організаційно-контрольного відділу апарату облдержадміністрації

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ ДОКУМЕНТІВ В МІСЦЕВИХ ДЕРЖАВНИХ АДМІНІСТРАЦІЯХ

Останнім часом серед державних службовців, слухачів курсів з підвищення кваліфікації поживалася дискусія щодо мети та предмету контролю, форм та методів його здійснення, про доцільність функціонування підрозділів з контролю в місцевих державних адміністраціях (далі – МДА), а також інших питань виконавської дисципліни.

Насамперед, необхідно дати визначення контролю. Так, під контролем розуміють перевірку, спостереження з метою встановлення відповідності чого-небудь певним вимогам¹.

І.Якушик та Н.Нижник поняття “контроль в управлінні” розглядають у трьох аспектах:

- контроль як систематична конструктивна діяльність керівників державної служби, органів управління, як одна з основних управлінських функцій;

- контроль як завершальна стадія процесу управління, серцевиною якої є механізм зворотного зв'язку;

- контроль як невід'ємна складова процесу прийняття й реалізації управлінських рішень, що безперервно бере участь у цьому процесі від початку і до завершення².

Це визначення контролю в його широкому розумінні, проте нас більше цікавить контроль як діяльність уповноважених осіб місцевих державних адміністрацій, спрямована на забезпечення належного та своєчасного виконання завдань, визначених відповідними документами.

Слід відзначити, що останнім часом здебільшого наголошується на необхідності підвищення ефективності контролю саме за виконанням документів як таких, а не на реалізації їх змісту – відповідних завдань, програм, стратегій розвитку тощо.

Адже зовнішнім відображенням управлінських рішень, їх доведення до виконавців та інформування про реалізацію визначених ними завдань, є саме документ. Так, відповідно до п.9 Типової інструкції з діловодства у центральних органах виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, місцевих органах виконавчої влади, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 30.11.2011 №1242 (далі – Інструкції з діловодства), документування управлінської інформації полягає у створенні документів, в яких фіксується з дотриманням установлених правил інформація про управлінські дії.

Чітке визначення терміну “документ” дає стаття 1 Закону України “Про інформацію” – це матеріальний носій, що містить інформацію, основними функціями якого є її збереження та передавання у часі та просторі.

Тому коли ми говоримо про документ, то маємо на увазі зафіксоване, належним чином прийняте управлінське рішення, доручення, відповідь на запит, звіт, довідку тощо про виконання

конкретного завдання у сфері державного управління.

Оскільки основним способом обміну інформацією в управлінській діяльності є саме документи, якими визначаються відповідні завдання та строки їх реалізації конкретними уповноваженими на це органами виконавчої влади, то їх ототожнюють з об'єктом контролю. При цьому почасти втрачається основна мета контрольної діяльності, а саме – досягнення кінцевого, наперед запланованого результату при реалізації завдань, визначених тим чи іншим документом. Особлива увага здебільшого приділяється забезпеченню чіткого та своєчасного інформування про розгляд документу, що негативно впливає на рівень виконавської дисципліни, призводить до формального виконання відповідних завдань.

Внаслідок цього втрачається аналітична складова контролю, контрольна діяльність зводиться до технічної, яка здебільшого націлена на дотримання формальних процедур, а не реалізацію завдань, визначених відповідними документами.

Однією з причин недостатнього рівня виконавської дисципліни, формального ставлення до виконання відповідних завдань, є велика кількість листів, доручень, інших контрольних документів, та стислі терміни їх виконання.

До прикладу: упродовж січня-березня 2015 року у Чернівецькій облдерж- адміністрації здійснювався контроль за виконанням 770 документів, з них 470 – від органів влади вищого рівня та народних депутатів України, 195 – розпорядження тарішення колегії облдержадміністрації, 105 – доручення голови облдержадміністрації.

Порівняльний аналіз кількості контрольних документів упродовж останніх трьох років не свідчить про тенденцію до їх зменшення: так, у 2014 році здійснювався контроль за виконанням 3154 документів у порівнянні з 3895 у 2013, та 2770 за 2012 рік.

Більшість контрольних документів надходила від Адміністрації Президента України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади, народних депутатів України та депутатів місцевих рад тощо. Так, у 2012 році таких документів надійшло 2244, що склало 81,01 % від їх загальної кількості, у 2013 році – 2655 (68,16 %), а у 2014 – 2127 (67,44 %).

Окрім значної кількості контрольних

документів, про виконання більшості з яких необхідно інформувати у визначені строки органи влади вищого рівня, існують інші проблемні питання, що в певній мірі ускладнюють організацію контролю в МДА.

Так, відсутність системи електронного документообігу між органами виконавчої влади уповільнює рух, а отже й виконання контрольних документів. Окрім цього, на цей час відсутнє відповідне програмне забезпечення для формування баз даних контрольних документів.

У повсякденній діяльності МДА бракує поглибленого аналізу ефективності виконання завдань, визначених тими чи іншими органами влади, іншими уповноваженими на це суб'єктами.

Вищенаведене, а також відсутність в апаратах окремих МДА підрозділів з контролю, певною мірою негативно впливає на стан виконавської дисципліни.

Слід відзначити, що законодавчо підрозділ з контролю наділений потужними повноваженнями, зміст яких визначає його важливу роль в роботі апарату МДА. Так, відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 21.08.2000 №1290 передбачено утворення окремого підрозділу з контролю з безпосереднім підпорядкуванням голові місцевої держадміністрації, що повинно сприяти уникненню стороннього впливу на такий підрозділ, здійснення ним окрім оперативно-технічного контролю функцій аналітичного контролю.

Згідно із зазначеною постановою структурний підрозділ з контролю апарату місцевої держадміністрації (далі – підрозділ з контролю) утворюється головою відповідної місцевої держадміністрації з метою здійснення контролю за виконанням актів та доручень Президента України, Кабінету Міністрів України, актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, розпоряджень і доручень голови місцевої держадміністрації та реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад.

У своїй діяльності з питань здійснення контролю підрозділ безпосередньо підпорядковується голові місцевої держадміністрації, з інших питань – керівникові апарату місцевої держадміністрації.

Основними завданнями структурного підрозділу з контролю є: здійснення контролю за виконанням структурними підрозділами місцевих держадміністрацій, територіальними органами центральних органів виконавчої влади в частині здійснення ними повноважень місцевих держадміністрацій та органами місцевого самоврядування в частині здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади актів та доручень Президента України, Кабінету Міністрів України, актів міністерств, інших центральних органів виконавчої влади, розпоряджень і доручень голови місцевої держадміністрації та за станом роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад, а також аналіз причин порушення строків виконання документів і внесення пропозицій щодо їх усунення; підготовка інформаційно-аналітичних та інших матеріалів з питань виконання документів та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад; інформування голови місцевої держадміністрації про стан виконання документів та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад структурними підрозділами місцевих держадміністрацій, територіальними органами центральних органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування; підготовка проектів розпоряджень і доручень голови місцевої держадміністрації з питань, що належать до компетенції структурного підрозділу з контролю.

Структурний підрозділ з контролю має право: проводити в структурних підрозділах місцевих держадміністрацій, територіальних органах центральних органів виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування перевірки виконання документів та роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад; одержувати необхідну інформацію, а в разі потреби – відповідні документи від інших структурних підрозділів місцевих держадміністрацій, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування; брати участь у засіданнях колегій, нарадах, що проводяться в інших структурних підрозділах місцевих держадміністрацій, територіальних органах цен-

тральних органів виконавчої влади та в органах місцевого самоврядування; вносити в установленому порядку відповідні пропозиції і перевіряти повноту усунення порушень та недоліків, виявлених попередніми перевірками з питань, що належать до його компетенції; одержувати від структурних підрозділів місцевих держадміністрацій, територіальних органів центральних органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування письмові та усні пояснення з питань, що виникають під час перевірок виконання документів та стану роботи з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад; залучати в установленому порядку спеціалістів інших структурних підрозділів місцевих держадміністрацій, територіальних органів центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, науковців та інших фахівців, працівників підприємств, установ та організацій (за їх згодою) для проведення перевірок та вжиття необхідних заходів щодо оперативного усунення виявлених недоліків у виконанні документів та роботі з реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад; вносити пропозиції щодо зняття з контролю чи продовження строків виконання документів та реагування на запити і звернення народних депутатів України та депутатів місцевих рад; вносити пропозиції щодо заохочення або притягнення до відповідальності керівників структурних підрозділів та інших посадових осіб місцевих держадміністрацій.

З огляду на наведені вище проблемні питання в організації контролю, для підвищення рівня виконавської дисципліни, пропонуємо в МДА забезпечити:

- скорочення часу руху документу від реєстрації до виконавця шляхом використання електронної пошти;

- оптимізацію службового листування (зняття у встановленому порядку з контролю, визнання документів такими, що втратили чинність);

- ведення автоматизованих реєстрів контрольних документів за допомогою спеціального програмного забезпечення, у разі його відсутності можна скористатися можливостями програми Excel офісного пакету Microsoft Office (ОС Microsoft Windows)3;

- надсилання до виконавців в порядку випереджувального моніторингу переліків контрольних документів, терміни виконання яких ще не настали;

- негайне подання керівництву службових та доповідних записок про факти грубих порушення виконавської дисципліни, внесення пропозицій щодо застосування дисциплінарних стягнень та диференціації грошової винагороди винних у порушеннях виконавців⁴;

- ініціювання повернення виконавцям документів на доопрацювання;

- проведення систематичних перевірок стану виконавської дисципліни в органах виконавчої влади, а також надання відповідної практичної та методичної допомоги на семінарах, нарадах, курсах підвищення кваліфікації тощо;

- здійснення щоквартального аналізу стану виконання контрольних документів, узагальнення проблемних питань та внесення пропозицій щодо їх розв'язання;

- ініціювання заслуховування питань про виконання завдань, визначених контрольними документами, під час оперативних та тематичних нарад при керівництві з попередньою підготовкою переліку проблемних питань, що потребують втручання керівництва.

Підсумовуючи, пропонуємо дати наступне визначення контролю – це система заходів, спрямованих на забезпечення належного та своєчасного виконання завдань, визначених контрольними документами.

Предметом контролю є не сам документ, а заздалегідь запланований конкретний результат, при цьому необхідно оцінювати якість реалізації завдань, а не лише формальну інформацію про їх виконання. Адже кінцевий результат має відповідати поставленому завданню.

Отже контроль – це справа не лише безпосереднього “контролера”, а й спільна робота керівника, виконавців та підрозділу з контролю.

Список використаних джерел:

1. Кохан С. Концепція контролю у державному управлінні // Університетські наукові записки – 2008. – № 2. – С.263
2. Нижник Н., Якушик І. Контроль – ефективна складова соціально-економічного розвитку держави // Президентський контроль. Інформаційно-аналітичний. Науково-методичний бюлетень Адміністрації Президента України. – 2004. – № 1. – С.41-45
3. Електронний файл у форматі Excel з прикладами заповнених реєстраційно-контрольних форм можна отримати у секторі контролю організаційно-контрольного відділу апарату облдержадміністрації (каб.204, тел.55 19 81, kontrol_bucoda@ukr.net).
4. Як приклад пропонується взяти до уваги розроблене в апараті Чернівецької облдержадміністрації Положення про преміювання голів районних державних адміністрацій та їх заступників, керівників структурних підрозділів обласної державної адміністрації та їх заступників затверджене розпорядженням облдержадміністрації від 30.03.2015 №146-р, яким передбачено обов'язкове погодження із керівником підрозділу з контролю пропозиції щодо преміювання та можливість коригування розміру премії.

Статистика, факти, події

У Чернівцях буде створено сучасний центр із надання адмінпослуг

Про це повідомив під час круглого столу “Стан реалізації реформ Міністерства юстиції України, спрямованих на надання адміністративних послуг” Міністр юстиції України Павло Петренко:

“Спільно з міським головою Олексієм Каспруком ми досягнули домовленості, що у Чернівцях вже з осені з'явиться центр із надан-

ня адмінпослуг, який відповідатиме всім стандартам Європейського Союзу щодо прозорості та простоти. Зараз відбувається робота щодо підбору місця, яке буде максимально комфортним і максимально зручним для чернівчан. Це стане спільним проектом співпраці Міністерства юстиції та органів місцевого самоврядування”.

ВИЗНАЧЕНО ПЕРЕМОЖЦІВ ДРУГОГО ТУРУ ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ «КРАЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ»

Другий етап щорічного Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець» відбувся в обласній державній адміністрації 10 червня.

В його рамках 11 конкурсантів – переможців першого туру, показали свої знання етики, етикету та іміджу державного службовця, пройшли співбесіду з питань державного управління, а також презентували доповіді на тему актуальних питань суспільно-політичного розвитку та реформування у системі державного управління. На теренах області конкурс «Кращий державний службовець» відбувається уже восьмий рік поспіль. За результатами виконаних завдань конкурсна комісія визначила чотирьох переможців, які у жовтні представлять область в Києві.

У номінації «Кращий керівник» серед державних службовців апарату обласної державної адміністрації здобув Віталій Савкін – завідувач сектору з питань запобігання та виявлення корупції; у номінації «Кращий спеціаліст» – Юрій Манастирський, головний спеціаліст сектору з питань запобігання та виявлення корупції. Переможцем у номінації «Кращий керівник» серед державних службовців районних державних адміністрацій визначено Миколу Фуштея, керівника апарату Вишницької районної державної адміністрації, у номінації «Кращий спеціаліст» – Світлану Усик, головного спеціаліста управління економіки Путильської райдержадміністрації. Лауреатами II туру Конкурсу стали Василь Нестор – начальник відділу

культури Путильської райдержадміністрації та Наталія Швейко – провідний спеціаліст відділу ведення Державного реєстру виборців апарату Вишницької райдержадміністрації.

За словами заступника голови – керівника апарату облдержадміністрації Руслана Сенчука, це чудова нагода для конкурсантів показати свій професійний рівень, оновити знання, отримати новий досвід завдяки спілкуванню з колегами.

В.о. начальника Управління державної служби Голодержслужби України у Чернівецькій області Михайло Ленюк висловив упевненість, що учасники цього річного конкурсу, як завжди, продемонструють високий рівень знань та ерудованості і достойно представлять область під час третього етапу.

З нагоди Дня державної служби переможців 2 етапу Всеукраїнського конкурсу “Кращий державний службовець” 23 червня привітали голова обласної державної адміністрації Олександр Фищук і голова обласної ради Михайло Гайничеру та нагородили їх почесними грамотами облдержадміністрації та облради.

Своїми враженнями від конкурсу поділилися його переможці:

Віталій Савкін,
завідувач сектору з питань
запобігання та виявлення
корупції апарату ОДА:

Враження від конкурсу просто чудові. Це стало, свого роду, підбиттям підсумків тієї роботи, яка проведена як сектором загалом, так і мною особисто. Конкурс дав можливість познайомитися з новими людьми, отримати нові враження, подивитися на рівень підготовки інших державних службовців. Це хороша нагода поставити оцінку собі та отримати таку оцінку від журі. Перемога в такому конкурсі, без сумніву, накладає свій відбиток і додає обов'язків, адже тепер потрібно гідно представити область на Всеукраїнському конкурсі.

Чи потрібен такий конкурс? Так, без сумніву. Він актуальний, він змушує поглибити свої знання, закумуляувати їх. Можливо, з урахуванням вимог сьогодення, конкурс необхідно дещо трансформувати, направити в інше русло, зо-

крема більшу увагу звернути на мотивацію тих держслужбовців, які здобули перемогу, адже не завжди після конкурсу відбуваються зміни, наприклад, у їх кар'єрному зростанні. Мотивація повинна бути обов'язково.

Світлана Усик,
головний спеціаліст
управління економіки
Путильської
райдержадміністрації:

Дуже багато позитивних вражень. Незважаючи на складну ситуацію, такі конкурси повинні проводитися. Особисто мені участь в ньому додала впевненості, віри в себе. Тепер, наприклад, коли передивляюся завдання третього етапу, розумію, що хочу змагатися далі, що можу показати свої знання. Усім тим, хто в подальшому братиме участь в конкурсі “Кращий державний службовець”, хочу побажати успіху і віри в себе. Це головне.

Юрій Манастирський,
головний спеціаліст
сектору з питань
запобігання та виявлення
корупції апарату ОДА:

Конкурс «Кращий державний службовець», у першу чергу, дав можливість підвищити свою кваліфікацію, зокрема ознайомитися з багатьма нормативно-правовими актами, які рідко використовуються у моїй повсякденній діяльності, але важливі для органів виконавчої влади в цілому. Окрім цього, він став хорошою нагодою, щоб зосередити свої внутрішні можливості, проявити творчість.

Сподіваюся, що у третьому турі зможу показати гідні результати і представити область на високому рівні. Для цього буду продовжувати посилено готуватись.

**Микола Фуштей,
керівник апарату
Вижницької районної
державної адміністрації:**

Я працюю в районній державній адміністрації нетривалий час, тому мені було цікаво взяти участь в конкурсі “Кращий державний службовець”, виявити свої приховані можливості, здобути нові знання та досвід, а також поділитись своїми позитивним напрацюваннями з колегами.

Підготовка до конкурсу забрала багато часу, однак він був витрачений не даремно. Мені вдалось суттєво вдосконалити та систематизувати отримані раніше знання та навички, а та-

кож здійснити деякі дослідження у сфері моєї професійної діяльності. Це чудовий шанс для самореалізації, самовдосконалення, реалізації нових ідей для професійної діяльності, розширення світогляду.

Особисто для мене цей конкурс є надзвичайно цінним. Він дав унікальний досвід, який неможливо отримати деінде. Це досвід роботи над презентацією, досвід змагання, досвід спілкування з цікавими людьми з різних районів, зрештою це досвід роботи над собою. І цей досвід, я глибоко переконаний, ще неодноразово мені знадобиться, як у роботі так, і в повсякденному житті

Звісно, перемога на обласному етапі конкурсу стала приємним сюрпризом для мене, але після поздоровлень настає час роботи і підготовки до представлення Чернівецької області на Всеукраїнському етапі. Сподіваюсь гідно представити Буковину на Всеукраїнському конкурсі.

Статистика, факти, події

Відбулись урочистості з нагоди Дня державної служби

Урочистості до Дня державної служби відбулись 23 червня в обласній державній адміністрації. З професійним святом держслужбовців привітали голова облдержадміністрації Олександр Фищук та голова обласної ради Михайло Гайничеру.

Сьогодні, зазначив керівник крайової виконавчої влади, система державного управління вимагає ефективних змін. Незважаючи на складні умови сьогодення, на державних службовців покладається велика відповідальність у розбудові держави, адже саме те, як вони ставляться до своїх обов'язків, до виконання поставлених завдань, вирішення питань, з якими до них звертаються, формується відповідне враження про державу загалом. Вже зараз, додав Олександр Фищук, Президентом, Урядом та Верховною Радою робиться низка кроків у напрямку реформування державної служби. Беручи до уваги економічний стан держави, який знаходиться на низькому рівні, та загальну ситуацію, реформи проводити досить складно, однак вони мусять впроваджуватись ефективно і піти на користь держави та громади. Голова облдержадміністрації побажав усім здоров'я,

миру, добра, достатку і Божого благословення.

Від імені депутатського корпусу облради держслужбовців привітав Михайло Гайничеру. Він зауважив, які високі вимоги ставляться до освітнього та фахового рівнів держслужбовців, та додав, що, окрім цього, поваги заслуговує одна притаманна держслужбовцям риса – нескінченне терпіння, адже вони вирішують багато складних питань, з якими до них звертаються громадяни, і часто доводиться мати справу з надлишком емоцій. Михайло Гайничеру висловив сподівання, що “Закон про державну службу” не буде більше відтерміновуватись і що праця державних службовців буде належно оцінена. Усім присутнім голова облради побажав здоров'я та успіхів.

За сумлінну працю, високі ділові та професійні якості, зразкове виконання службових обов'язків та з нагоди Дня Державної служби кращі державні службовці отримали почесні грамоти обласної державної адміністрації та обласної ради.

МОЛОДЬ НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ

Одним із важливих напрямків розвитку системи державного управління є дієва кадрова політика. Залучення до виконання функцій держави цілеспрямованих, енергійних та відкритих до змін молодих фахівців відкриває нові можливості для розвитку державної служби, її реформування відповідно до вимог сьогодення.

Чернівецький регіональний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації проводить навчання за професійною програмою для тих, хто вперше прийшов на державну службу. Ми поспілкувалися зі слухачами – молодими державними службовцями, про те, чому вони обрали цю діяльність, які враження у них від державної служби і які очікування.

Агратіна Тетяна,
головний спеціаліст
відділу взаємодії з
правоохоронними ор-
ганіями, оборонної
та мобілізаційної ро-
боти Новоселицької
райдержадміністрації:

Наш відділ було створено нещодавно. Хоча за перший місяць роботи я ще не всі аспекти опанувала, але загалом робота цікава. Поки що є насага до праці, хочеться вкласти більше зусиль для позитивних зрушень у роботі райдержадміністрації з правоохоронними органами.

Антимійчук Мар'яна,
головний спеціаліст Де-
партаменту економічного
розвитку Чернівецької
облдержадміністрації

У мене завжди було бажання стати активним учасником економічних, соціальних і політичних процесів в Україні. Коли з'явилася можливість працювати в державному органі, я нею скористалася. Хочеться через власну роботу на державній службі вплинути на вирішення економічних питань, які стосуються нашої області, запропонувати шляхи розвитку економіки краю. Адже

економіка Буковини – це і великі промислові підприємства, і приватний сектор, і державне підприємство та багато іншого. Але, в першу чергу, хочеться насправді допомагати підприємцям області вирішувати їхні наболілі проблеми.

Від державної служби очікую мати реальну змогу вирішувати проблеми людей.

Герасим Анжела,
адміністратор відділу
надання
адміністративних
послуг Герцаївської
райдержадміністрації

Моя робота полягає в прийомі громадян, тому має свої особливості, адже спілкуватися доводиться з різними людьми, різного віку. Це вимагає уваги та терпіння. Саме тому хочеться вкласти частинку душі в цю роботу, працювати так, щоб громадяни, які звертаються з тим чи іншим питанням, були задоволені. Мені подобається спілкування з людьми, а особливо зі старшими, які завжди порадять щось корисне. Намагаюся від кожного чогось навчитися.

Очікую покращення умов праці в офісі та підвищення заробітної плати. Тоді у нас, молодих спеціалістів, буде стимул працювати.

Городницька Ольга,
головний спеціаліст
відділу доходів та
управління доходів та
фінансів
галузей виробничої
сфери Департаменту
фінансів обласної
державної адміністрації

Після закінчення університету працювала викладачем. Була теоретиком, але мала бажання стати спеціалістом-практиком у фінансовій сфері. Дізналася про конкурс на заміщення вакантної посади і вирішила змінити місце роботи.

Сподіваюся, що стану досвідченим спеціалістом і зможу впливати на рівень соціально-економічного розвитку нашого регіону, а можливо й держави.

Запаранюк Антоніна,
завідувач сектору
з питань опіки та
піклування служ-
би у справах дітей
Заставнівської
райдержадміністрації

Державна служба – це особливий вид діяльності, спрямований на вирішення проблем суспільства. Мені подобається, що робота держслужбовця є конкретною, базується на законодавстві України, тобто будь-яка дія підтверджується певним пунктом, статтею того чи іншого нормативно-правового акта. Я працюю завідувачем сектору з питань опіки та піклування служби у справах дітей, тому що люблю дітей і справедливість. Україна стала зараз на шлях будівництва нової держави. Кожен з нас, виконуючи свої обов'язки, сприяє справедливому вирішенню тих чи інших питань. Неможливо уявити сучасну державу без ефективної державної служби, адже саме вона дозволяє успішно вирішувати завдання, що сьогодні стоять перед нами.

Моя робота вимагає багато часу для самоосвіти, терпіння в спілкуванні з людьми, вирішенні їх проблем, тому дуже хотілося б, щоб заробітна плата була такою ж високою, як і вимоги до працівників державної служби.

Земба Мар'яна,
головний спеціаліст
відділу з питань
внутрішньої політики
апарату Глибоцької
районної державної
адміністрації

Маю широке коло обов'язків - оновлення інформації на офіційному сайті, написання статей, виступів, моніторинг засобів масової інформації, аналіз суспільно-політичної ситуації в районі. Це досить великий об'єм роботи, але, разом з тим, це дає можливість розвиватися, знати про всі напрямки діяльності райдержадміністрації, бути поінформованою про всі важливі події району та області.

Хотілося б, щоб державна служба стала більш популярною, покращилась оплата праці.

Моспанко Ірина,
завідувач сектору
опіки, піклування
та усиновлення
служби у справах
дітей Герцаївської
райдержадміністрації

Працюю у службі у справах дітей, тому що хочу захищати права та інтереси дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, що знаходяться у складних життєвих обставинах. Представляти їх інтереси саме на державному рівні, щоб вони були соціально захищеними, забезпечити право цих дітей на виховання в сім'ї, зростання в безпечному сімейному оточенні, щоб

вони мали щасливе дитинство.

Завдяки державній службі сподіваюсь отримати великий обсяг знань та досвіду, можливостей зробити щось корисне для суспільства і держави. Від держави, у свою чергу, також очікую співпраці, поваги, захищеності.

Полінчук Світлана,
головний спеціаліст відділу персоналізованого обліку пільгової категорії управління праці та соціального захисту Сторожинецької райдержадміністрації

Обрала державну службу, тому що раніше працювала у цій сфері, займався питаннями місцевого бюджету. Мені дуже подобається спілкуватись з людьми, надавати роз'яснення, вивчати нові закони та зміни до них. Дуже задоволена колективом, в якому зараз працюю.

Очікую здобуття нових навиків у роботі, кар'єрного зросту, збільшення заробітної плати.

Спіжавка Вікторія,
головний спеціаліст відділу культури, національностей та релігій Герцаївської райдержадміністрації

Моя робота важлива тим, що вона пов'язана із збереженням культурної спадщини, охороною історичних та культурних пам'яток, цінностей - пам'ятників, церков, будівель, які мають статус і визнані культурною спадщиною тощо.

Хотілося б зробити внесок у цю справу, доклавши власний, хоча поки ще і невеликий, досвід, практичні навички та вміння. Так, наприклад, цікаво готувати доповіді та презентації, виступати з ними, брати участь у різних семінарах для залучення інвестицій з метою реставрації пам'яток. Хотілося б підписати більше охоронних договорів. Це дуже важлива сфера і вона потребує значної уваги.

Статистика, факти, події

ПРЕЗЕНТОВАНО 3-Й ВИПУСК ЗБІРНИКА НАУКОВИХ ПРАЦЬ «ВЛАДА ТА УПРАВЛІННЯ»

Презентація відбулась в рамках круглого столу «Трансформація інституту державної служби в контексті децентралізації влади».

Збірник висвітлює теоретичні та науково-практичні підходи, погляди та результати наукових досліджень, які стосуються проблем державного управління, місцевого самоврядування, державної служби, політології і права, європейської інтеграції, перепідготовки та підвищення кваліфікації, розвитку інформаційного простору в державному управлінні. Його співредакторами є Микола Ярмистий – директор Чернівецького регіонального центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, та Анатолій Круглашов – завідувач кафедри політології та держав-

ного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

Збірник складається з 4-х розділів: “Актуальні питання державного управління та місцевого самоврядування”, “Політологічні аспекти державного управління”, “Етнонаціональні процеси та державна етнополітика” та “Державна кадрова політика і професійна підготовка державних службовців”.

Матеріали, вміщені у збірнику, розраховані на працівників сфери державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, керівників державних установ, громадських організацій, наукових та педагогічних кадрів.

ІГОР БАБ'ЮК

*директор Офісу реформ
у Чернівецькій області*

ОЛЬГА ЧЕПЕЛЬ
*експерт Офісу реформ
у Чернівецькій області*

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СПРОМОЖНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Успішність будь-якої реформи в державі залежить від розуміння її змісту усіма учасниками таких відносин. 1 квітня 2014 року розпорядження Кабінету Міністрів України №333-р була схвалена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (– далі Концепція) та затверджено План заходів з її реалізації (розпорядження КМУ №591-р від 18.06.2014). Таким чином, були закладені підвалини для проведення нинішньої децентралізації в Україні. Децентралізація термін, що означає передачу владних повноважень органами центральної влади органам місцевого самоврядування. Іншими словами, децентралізація забезпечить право громади мати повноваження і бути спроможними їх реалізувати.

Адже, реформа місцевого самоврядування, передбачає передачу в місцеві бюджети частки загальнонаціональних податків, створює економічну зацікавленість громад в розвитку нових виробництв, підтримці бізнесу, економічного розвитку країни в цілому.

Крім того, досвід таких унітарних держав, як Данія, Норвегії, Швеції, Польщі, Чехії, Естонії, Франції показує, що передача значних повноважень від державних органів органам місцевого самоврядування, причому таким чином, аби якомога більше повноважень мали ті органи, які є найближчими до людей, забезпечило зміцнення місцевого самоврядування, а

відповідно і до усунення штучних перешкод (зайві дозволи, інстанції, надмірний контроль центру) для бізнесу і підприємницької діяльності, створення прозорого інвестиційного клімату та можливість спроможними (гроші, ресурси) громадами ефективніше вирішувати питання місцевого значення для мешканців та розвитку своїх територій.

На виконання Плану заходів з реалізації реформи місцевого самоврядування в Україні було внесено зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України, якими здійснено стимулювання громад до об'єднання та підвищення їхньої спроможності через механізм переходу бюджетів об'єднаних громад на прями міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

05 лютого 2015р. Верховна Рада України прийняла Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№157-VIII від 05.02.2015 – далі Закон №157), яким регулюються відносини, що виникають в процесі добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст. Кабінетом Міністрів України для забезпечення реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад затверджено Методику формування спроможних територіальних (постанова КМУ №214 від 08.04.2015 – далі Методика). Саме ці акти визначають, яким чином має відбуватись об'єднання громад для того щоб вони стали спроможними.

У разі об'єднання такі громади наділяються повноваженнями та ресурсами, як у міст обласного значення. Натомість територіальні громади, які не візьмуть участь у об'єднанні, залишаються осторонь цього процесу та позбавляються права на виконання делегованих державою повноважень органів місцевого самоврядування в селах, селищах, містах районного значення, що не об'єдналися і відповідного фінансування.

А ті громади, що виявлять бажання об'єднатись отримують зарахування до їхніх місцевих бюджетів 60% податку на доходи громадян. З додаткових ресурсів у ході реформи місцеві ради отримують власний земельний податок, ставки якого на своїй території кожна рада встановлюватиме самостійно. При цьому до юрисдикції кожної ради передаються всі землі відповідної громади, в тому числі й за межами населених пунктів. Також запроваджується обов'язковий у країнах зі спроможним місцевим самоврядуванням місцевий податок на нерухоме майно. Рішення про його запровадження та про його ставки кожна місцева рада теж приймає самостійно. Громада отримує також 5% від продажу пального на АЗС, алкогольних та тютюнових виробів, також залишаються раніше існуючі місцеві податки та збори.

Які ж це спроможні територіальні громади? Спроможні територіальні громади — «територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці».

Отже в спроможних територіальних громадах органи місцевого самоврядування мають забезпечити надання всіх необхідних громадянам публічних послуг, тобто бути спроможним адміністративним центром по наданню послуг населенню. До центрів спроможних громад (тобто ближче до громадян, що живуть поза райцентрами) будуть перенесені з районних центрів місця надання низки важливих послуг — адміністративних, соціальної допомоги через територіальні центри, пожежні, правоохоронні,

санітарно-епідеміологічної служби тощо. У разі нестачі приміщень, інших елементів інфраструктури для надання всіх необхідних послуг громадам надаватиметься допомога з державного бюджету на їх придбання чи побудову.

Після консолідації громад села, які не матимуть власних сільрад, будуть представлені в місцевій раді своїми депутатами, а у виконкомі — сільськими старостами. Старости та депутати здійснюватимуть зв'язок між односельцями і владою громади та вирішуватимуть різні проблеми його жителів у раді та виконкомі. Староста обирається у селах, селищах, визначених за рішенням місцевої ради об'єднаної територіальної громади на строк повноважень цієї місцевої ради. В самому адмінцентрі громади староста не обирається. До обрання на перших виборах старости обов'язки селищного голови відповідної територіальної громади до об'єднання.

Методика вказує на такі умови об'єднання громад та утворення потенційних адміністративних центрів:

1) потенційними адміністративними центрами для об'єднання громад є міста обласного значення, районні центри, з якими можуть об'єднатися населені пункти (село, селище, місто) маючи такі зони доступності: на відстані не більш як 20 км. дорогами з твердим покриттям, однак ця відстань може бути збільшена до 25 км у разі якщо чисельність населення спроможної громади у зоні віддаленості від потенційного адміністративного центру становить не більш як 10% загальної чисельності населення такої громади. Така відстань може бути зменшена у разі відсутності доріг з твердим покриттям чи особливостями рельєфу, що унеможлиблює сполучення (ріки без мостів, гори);

2) потенційними адміністративними центрами для об'єднання громад є населені пункти (село, селище, місто), які раніше мали статус районних центрів та розташовані на відстані більш як 20 км. дорогами з твердим покриттям від міст обласного значення та районних центрів;

3) потенційними адміністративними центрами для об'єднання громад є населені пункти (село, селище, місто), які мають відповідні кадрові ресурси, фінансове забезпечення та розвинуту інфраструктуру (зокрема 250 дітей шкільного та 100 дітей дошкільного віку);

4) потенційними адміністративними центрами для об'єднання громад є інші населені пункти (село, селище, місто), які розташовані на відстані не менш 20 км. дорогами з твердим покриттям від таких потенційних адміністративних центрів та частково забезпечені інфраструктурою;

Також, Методика визначає, що зона доступності до потенційних адміністративних центрів об'єднаних громад визначається з урахуванням доступності послуг у відповідних сферах, таких як часу прибуття швидкої медичної допомоги у невідкладних випадках, пожежної допомоги, що не має перевищувати 30 хвилин. Тобто відстань між об'єднаними громадами повинна бути такою, щоб швидка допомога встигла приїхати по дорозі із твердим покриттям за 30 хвилин.

У разі наявності на території, яка не охоплюється зонами доступності до потенційних адміністративних центрів визначених Методикою, більш як одного населеного пункту, що може бути визначений потенційним адміністративним центром, перевага надається тому, що має найбільш розвинуту інфраструктуру.

Територіальна громада, яка розташована на однаковій відстані від потенційних адміністративних центрів спроможних територіальних громад, може бути включена до складу тієї спроможної територіальної громади, потенційний адміністративний центр якої має найбільш розвинуту соціальну і транспортну інфраструктуру та розташований у межах одного району.

Межі території спроможної територіальної громади визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад, що входять до її складу. Спроможні територіальні громади розташовуються у межах території Автономної Республіки Крим, однієї області та у разі можливості одного району.

Таким чином, об'єднання громад може бути у таких формах:

- Громада-район, коли на базі району утворюється одна велика об'єднана громада і всі населені пункти консолідується в ній;
- Центр – громади, коли в межах міста обласного значення, району, населених пунктів, що мали статус районів утворюється декілька спроможних територіальних громад.

Механізм формування об'єднання спроможних громад відтворений в Перспективному

плані формування територіальних громад, який розробляється та затверджується відповідно до ст. 11 Закону «Про добровільне об'єднання територіальних громад» №157 і має відповідати вимогам Методики та охоплює всю територію області. Перспективний план розробляється обласними державними адміністраціями, яким допомагають експерти офісу реформ області, схвалюється обласними радами та затверджується Кабінетом Міністрів України.

Органи місцевого самоврядування об'єднаної територіальної громади є правонаступниками активів і пасивів (зобов'язань) органів місцевого самоврядування територіальних громад, що об'єдналися.

Територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, можуть вийти із складу об'єднаної територіальної громади в порядку, визначеному законом.

Таким чином, результатом реформи місцевого самоврядування є децентралізація, яка дасть можливість органам місцевого самоврядування об'єднаних громад мати власні кошти та повноваження для ефективного вирішення питань місцевого значення та на них покладається політична відповідальність за соціально-економічний стан відповідної адміністративно-територіальної одиниці.

Довідково: Офіси реформ було створено у всіх областях для надання організаційної, консультативної та інформаційної допомоги облдержадміністраціям у питаннях створення територіальної основи місцевого самоврядування на базовому рівні. Свою роботу вони розпочали з травня цього року. Такий офіс активно діє і у Чернівецькій області. Його експерти відвідали усі райони, де спільно з керівниками виконавчої та представницької влади, сільськими, селищними головами детально обговорили питання розробки Перспективного плану спроможних громад.

З метою більш детального ознайомлення щодо стану реалізації реформи місцевого самоврядування, спрямованої на формування спроможних та самодостатніх територіальних громад, систематично оприлюднюються інформаційно-роз'яснювальні матеріали на офіційному сайті обласної державної адміністрації.

У спеціально запроваджених рубриках «Формування територій громад Чернівецької області» та «Офіс реформ» оприлюднено нормативно-правові документи, роз'яснювальні, довідкові матеріали та інформаційні повідомлення.

Також на веб-сторінці обласної державної адміністрації оприлюднено склад регіональної робочої групи з підготовки перспективного плану формування територій громад Чернівецької області та Перспективний план формування територіальних громад Чернівецької області.

Ведеться роз'яснювальна робота і у соціальних мережах, так, у Facebook створено сторінку «Офіс реформ у Чернівецькій області», де розміщуються інформаційні повідомлення, що стосуються реформування місцевого самоврядування.

ВАСИЛЬ ЦУРКАН, Острицький сільський голова

ВИВЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ В РОБОТІ ОСТРИЦЬКОЇ СІЛЬСЬКОЇ РАДИ

Сьогодні територіальні громади мають багато можливостей, щоб отримати новий досвід. Співпраця з громадськими організаціями, участь у різноманітних проектах дає суттєві переваги для розвитку населених пунктів, залучення додаткових ресурсів, вирішення низки соціально-побутових питань. Головне – активність і бажання працювати.

Про участь в одному з проектів, вивчення та використання у роботі міжнародного досвіду “Буковинському віснику” розповів Острицький сільський голова Василь Цуркан.

БВ: Василю Георгійовичу, скільки часу обіймаєте посаду сільського голови?

ВЦ: Вже 10 років – з липня 2005 року

БВ: У яких напрямках працюєте? Які основні пріоритети визначаєте в роботі?

ВЦ: Мабуть, як і в кожного сільського голови, на порядку денному однакові питання: бюджет, інфраструктура села, дороги, ремонти тих чи інших об'єктів. Починаючи з 2006 року працювали над газифікацією села, вдалося прокласти 49 км газопроводу. Після цього, відповідно, привели до належного стану догори. Газопровід уже здали в експлуатацію – цьому теж передувала велика робота з упорядкування документації.

Власними силами відремонтували міст, який було пошкоджено під час повені. На місцевому рівні він має дуже важливе значення, тому що об'єднує дві частини села і мешканці ним добираться до школи, церкви, інших об'єктів, які там розташовані. Кожних 3-4 роки міст оновлюємо,

щоб було безпечно ходити.

Також плануємо зробити реконструкцію клубу, тому що село велике і молодь повинна мати місце для відпочинку. Вже зроблено проєкт, проте поки відкритим лишається питання фінансування.

Щоденно вирішуємо земельні питання. Зараз, зокрема, ведемо роботу над завершенням генерального плану села. У нас є велика кількість багатодітних сімей, люди хочуть будуватися, переводити землю особистого користування на забудову. Є землі, які знаходяться за межами населеного пункту, де люди вже побудувалися, але не можуть здати будинки в експлуатацію. Ці питання можна вирішити тільки за наявності генплану. Проєкт уже затверджено архітектурно-містобудівною радою, наступним кроком має стати зміна меж та інвентаризація землі. У цьому питанні ми йдемо попереду інших населених пунктів.

Актуальною сьогодні також є адміністративно-територіальна реформа, об'єднання громад.

ВЦ: Робота сільського голови специфічна, оскільки всі питання, які виникають у мешканців, зосереджуються в сільській раді. Однак крім вирішення щоденних побутових проблем потрібно думати і про перспективу, подальший розвиток села, залучення інвесторів, якихось додаткових ресурсів. А для цього необхідно бути активним, дізнаватись щось нове, пробувати свої сили, беручи участь у проектах.

Власне, проект, у якому я взяв участь, мав назву «Спільне майбутнє українського суспільства після Майдану. Сприяння взаєморозумінню і співпраці у запобіганні конфліктам» і реалізовувався Представництвом німецького об'єднання народних університетів DVV International в Україні та Інформаційно-дослідним центром «Інтеграція та розвиток». Для представників з різних куточків України було проведено низку тренінгів в Одесі, Харкові та Львові. Мета тренінгів – підвищити спроможність місцевих активістів спільно з органами місцевого самоврядування та представниками ЗМІ запобігати та розв'язувати конфліктні ситуації в полікультурному суспільстві. Тема дуже цікава і актуальна, адже у моїй повсякденній діяльності доводиться вирішувати багато конфліктних ситуацій, тому інформація, яка подавалась на тренінгу, сприймалася досить легко завдяки великому практичному досвіду.

Окрім цього, кожен такий захід – це розширення кола знайомств, адже на тренінгу були присутні представники різних структур, організацій – дуже цікаві люди. Варто зазначити, що з органів місцевого самоврядування був лише я один. Варто також відзначити високий рівень підготовки організаторів, тренерів. Дуже цікава і ретельно продумана програма.

БВ: І в рамках проекту було заплановано ознайомлення учасників з якоюсь країною?

ВЦ: Так. Ми відвідали в Боснію і Герцеговіну. Як відомо, у 1992 році Боснія оголосила про вихід зі складу Югославії, після чого на етнічному та політичному ґрунті в республіці розпочалася війна між боснійськими мусульманами, сербами і хорватами, яка тривала до 1995 року. Тому досвід цієї країни з профілактики, вирішення конфліктів і подолання наслідків військових дій має для України велике значення, зважаючи на ту

ситуацію, яка склалася у нас сьогодні.

За час перебування там (з 29 листопада до 7 грудня минулого року) ми побували у Сараєво, Сребрениці, Тузлі та Мостарі. Зважаючи на те, що одним з найважливіших завдань у Боснії та Герцеговіні залишається збереження миру та запобігання міжетнічним конфліктам, над цим питанням, так званою “війною за мир”, сьогодні працює значна кількість громадських організацій, і, власне, в рамках поїздки наша делегація відвідала їх офіси. Це “Euroclio BIN” – Асоціація педагогів історії Боснії і Герцеговіни, “The Office of the High Representative (OHR)” (?), фонд “Caritas”, “Mirovna akademija”, “CSSP - Berlin Center for Integrative Mediation”, “Nansen dijalog centar”, офіс “DVV International”, “SARA Srebrenica”, представництво ОБСЄ.

Поїздка була організована на дуже високому рівні, нам підготували дуже насичену програму. Мир відновити набагато важче, ніж розпочати війну – такий був основний меседж. Нас ознайомили з історією Боснії і Герцеговіни, показали наслідки, спричинені бойовими діями, розповіли про теперішню ситуацію в країні. Нам було дуже цікаво, учасники групи – представники різних міст, різних структур, організацій, цікавилися багатьма питаннями, намагалися детально розібратися в усьому.

Взяли екскурсії містами. Взяти, для прикладу, Сараєво – дуже гарне і чисте місто, цікаві архітектурні рішення, багато пам'яток історії, музеїв, культових споруд. Але незважаючи на те, що велику кількість зруйнованих будівель відновлено, місто і досі зберігає сліди подій двадцятирічної давності – отвори від куль і снарядів на стінах будинків, пам'ятниках...

Під час перебування у Сребрениці ми відвідали меморіальний центр у Потоцарі – кладовище ексгумованих з масових поховань та розпізнаних жертв різанини. За період війни тут було вбито понад 8 тисяч людей. Ще досьогодні знаходять тіла загиблих та ідентифікують їх. Важко уявити, але лише за тиждень сербськими військами було розстріляно близько семи з половиною тисяч боснійських мусульман – хлопчиків та чоловіків віком від 12 до 77 років, це коли загальна кількість населення складала всього 53 тисячі. Це справжній геноцид. Нам показали фільм про ті події, хроніку – як людей вивантажували, розстрілювали – це було жахливо. Директор меморіалу, жінка, розповіла, що втратила 60 чоловік з родини.

У місті велика кількість порожніх будинків, багато біженців так і не повернулися до своїх домівок. До речі, помітив, що у місцевих людей немає посмішок на обличчях. Ця рана у мешканців ще незагоєна, біль досі свіжий.

У Тузлі ми зустрілися з мером. Ця зустріч була

для мене особливо цікавою, адже хотілося більш детально дізнатися, як працює місцеве самоврядування, як наповнюється бюджет, за рахунок чого живуть люди, особливо в гірських селах. Як мені пояснили, головний акцент зроблено на розвиток туризму, який приносить основний прибуток, адже особливо великих підприємств тут немає. Працюють також солевидобувні шахти. Загалом, коштів вистачає і на заробітні плати, і на підтримання міста у належному стані, і на відкриття нових підприємств.

Багато слідів війни залишилось у Мостарі. Тут було зруйновано значну кількість історичних та архітектурних пам'яток. Досі не відновлена величезна будівля банку, з якого колись хорвати вели обстріл, багато порожніх будинків. Після закінчення війни місто умовно розділили між хорватами і боснійцями відповідно до політики національної рівності. Реставрація будівель, як нам пояснили, не проводиться у зв'язку з Гаазькими судами, які тривають досі. Можливо, частина зруйнованих будинків залишена просто як пам'ять. А так, загалом, Мостар – дуже гарне місто, екскурсійне. Ми зустріли на вулицях велику кількість туристів.

Дуже неоднозначні враження залишились від знайомства із системою освіти. У Мостарі ми мали змогу відвідати міжнародний лицей та поспілкуватися з його директором. Цей навчальний заклад, де здобувають освіту діти різних національностей, з різних країн, зокрема і з України, у плані організації навчання зараз є прикладом для інших місцевих шкіл, де, як виявляється, досі практикується поділ учнів.

Незважаючи на те, що діти знаходяться в одній школі, під одним дахом, вони чітко поділені за етнічною ознакою. Окремі входи, окремі вчителі, окремі підручники. Діти не товаришують між собою. Це дуже дивно і неправильно на мій погляд, адже щоб припинити цю ворожнечу, починати треба саме з дітей – об'єднувати їх, проводити спільні заходи. Вони повинні вирости у мирі. З дорослими цього зробити вже, на жаль, не вийде. І хоча на перший погляд ситуація ніби стабільна – люди разом працюють, спілкуються між собою, однак відчувається їх дуже напружений емоційний стан, поряд з цим всі бояться, щоб знову не пролилась кров, бояться порушити цей крихкий мир. Я запропонував налагоджувати співпрацю, адже було б добре, щоб їх діти приїжджали до нас, ми могли б проводити спільні освітні, спортивні, культурно-масові заходи, екскурсії. Я готовий, зі свого боку, це все організувати і забезпечити належний прийом. Будемо сподіватися, що вони приймуть пропозицію і у перспективі вдасться організувати щось подібне.

БВ: Який підсумок побаченому можна зробити?

ВЦ: Для нас ця поїздка стала уроком, прикладом того, що може статись з країною через чийсь політичні переконання: етнічний конфлікт, що переріс у громадянську війну, як наслідок – тисячі людських жертв, розруха, довгий шлях відновлення. Тому нам дуже важливо у себе, на місцях, робити все таким чином, щоб запобігти такому розвитку подій.

Зараз Боснія і Герцеговина не мають можливості вступу до ЄС, оскільки їх стримують Дейтонські угоди, підписані лідерами сербського, боснійського та хорватського народів у 1995 році за посередництвом США. Проблемою залишається надмірна кількість урядових структур, труднощі з реформуванням, спричинені відсутністю централізованої влади, корупція. А для змін, у першу чергу, необхідно дійти внутрішньої згоди.

БВ: Чи братимете участь в інших програмах?

ВЦ: Так, звичайно. Будемо пробувати свої сили у проектній діяльності, щоб, як у уже казав, от-

римувати нову інформацію, розвиватись і мати можливість залучати додаткові ресурси для потреб громади.

Все ж таки дуже хотілося б налагодити співпрацю з навчальними закладами Боснії і Герцеговини, створити спільну програму культурного, освітнього обміну – для цього є всі можливості. тому у цьому напрямку теж будемо працювати.

ЛЕСЯ МИХАЙЛЮК, волонтер

ЛЮДИ, ЯКИМ НЕ БАЙДУЖЕ

Саме так можна сказати про членів громадського об'єднання “Волонтерський рух Буковини”. Уже більше року вони докладають усіх зусиль, аби допомогти нашим військовим, які перебувають у зоні бойових дій на Сході. Збір коштів, закупівля необхідного одягу, обладнання, продуктів харчування, ліків, доведення цього всього за місцем призначення – щоденна робота, яку виконує команда волонтерів. Окрім цього є й інші напрями – вони працюють над психологічною та соціальною реабілітацією військових, допомагають переселенцям.

Кістяк команди складають Катерина Пономарьова, Жанна Король, Сергій Босовик, Леся Михайлюк та Олена Орелецька. Кожен з них має своє коло обов'язків і відповідає за певний напрям діяльності.

Про роботу “Волонтерського руху Буковини” ми поспілкувалися із Лесею Михайлюк – одним із координаторів групи, що відповідає за військовий напрямок, зокрема за логістику та інформаційну підтримку.

“БВ”: Пані Лесю, як виникло волонтерське об'єднання? Хто його ініціатор?

ЛМ: Можна сказати, що ми якось так самоорганізувались. Це було вночі з 3 на 4 березня минулого року, коли відбулась анексія Криму. Всі були активними користувачами соцмереж, ніхто тоді не спав, слідкуючи за подіями, і коли побачили інформацію про те, що Львів почав приймати переселенців, у нас із Катею Пономарьовою, з якою на той момент переписувались, виникла ідея зробити це і в Чернівцях. Вже вночі ми створили групу, і буквально за кілька секунд відгукнулись люди. Першою була Жанна Єгорова з Кельменецького району, з села Іванівці, яка сказала, що може прийняти переселенців. Так от ми і запрацювали.

А вже на початку квітня, коли розпочалась війна, ініціатором військового напрямку стала наш волонтер Жанна Король. Вона поспілкувалася з солдатами, їх командирами і спочатку планувала тільки скоординувати дії, однак склалася така ситуація, що всі, хто спочатку її підтримав і пообіцяв допомогти, кудись зникли. Тому перший бус із вантажем на Херсонську область Жан-

на відправила самотужки, за власні кошти і кошти своєї родини. Це були форми, взуття, засоби гігієни, продукти. З того часу ми почали активно працювати для армії. Звичайно, інформація про те, що у нас є люди, яким не все одно, швидко розповсюдилась, і почалося... Дзвінки, пошук можливостей, помічників, безсонні ночі.

“БВ”: У вас є певна сформована команда, чи люди міняються?

ЛМ: Ні, не міняються. Ми працюємо уже другий

рік – люди до нас тільки приєднуються і ніхто ще не відколовся. Кожен “волонтерить” як може. Хтось може виділити годину в день – прийти щось спакувати, когось обдзвонити. Ми з Жанною тут і вдень і вночі працюємо. Хтось допомагає фінансово, хтось – продуктами. Причому, у нас вже величезна така команда, хоча вони кажуть, що “ми не волонтери, ну що ви”. Наприклад, я написала про одного нашого благодійника (ми завжди пишемо вдячні пости), а він образився: “Ну що ви, як ви могли таке написати, що я постійно допомагаю!”, хоча ця людина допомагала нам уже десяток разів і допомагала суттєво. Хіба це не постійно? У кожного своє розуміння постійності. Приємно, що дуже багато людей не хочуть називатися, просять не фотографувати їх.

“БВ”: Яким чином надається допомога? Ви самі знаходите хлопців, чи до вас звертаються?

ЛМ: Зазвичай, нас знаходять самі, адже ми активно працюємо у соцмережах, маємо власний сайт. Сьогодні такий час, що хлопці також мають доступ до інтернету, тому вони знаходять наші номери, телефонують і розповідають про свої потреби, а ми, у свою чергу, намагаємося їм допомогти. Приходять також батьки, родичі, однак ми беремо телефон хлопця і вже контактуємо з ним напряму. Просто мами і дружини дуже переживають і часом можуть щось дофантазувати, а хлопці говорять вже конкретно, що їм потрібно.

“БВ”: Які труднощі виникають у роботі?

ЛМ: Перш за все це те, що люди стомилися і допомога стала в рази меншою. Наприклад, минулого літа, коли ми ще працювали вдома у Жанни, в її гаражі був склад. Так от цей гараж був переповнений продуктами, ми мали можливість закупити по 20-30 форм, по 30 пар берців. Хлопці приходили, просто називали розмір, і ми їм видавали потрібні речі. Зараз такого немає. Чи люди збідніли, чи просто стомилися, чи виною всьому є інформація, яку подають ЗМІ. Коли вмикаєш телевізор – про війну мало говориться. Більше йдеться про якісь політичні події чи інші речі, а внизу просто біжить стрічка новин, що загинуло стільки-то... Війна стала буденною річчю...

А ще дуже багато інформації, що всі забезпечені, хоча насправді це зовсім не так. І через це все стало важко. Але ми працюємо, придумуємо і

організуємо різні акції. Так, наприклад, до Дня Пам'яті 8-9 травня ми власноруч робили маки, власноруч і продавали. Нам допоміг один приватний підприємець, який закупив матеріали. До Дня вишиванки у нас була акція “Підбери віночок”. Ми робили віночки, також продавали їх. Продовжуємо робити їх далі, тому що їх не тільки до вишиванки можна носити, а і просто як прикрасу. Все, що заробляємо на цих акціях, іде на допомогу військовим.

“БВ”: Як вдається поєднувати волонтерство з сім'єю, роботою?

ЛМ: Вдається. Члени наших сімей стали дуже самостійними, діти одразу швидко вирости. У мене, наприклад, діти вже дорослі, вони справляються самі. А роботу поєднуємо. Щось робимо ночами. Як правило, ми сюди з обіду приходимо, з дванадцятої години. А до обіду маємо час свої якісь проблеми по вирішувати.

“БВ”: Яким чином можна долучитися до благодійної діяльності? Що потрібно в першу чергу?

ЛМ: Потрібно все. Справжній дефіцит на війні – це цигарки і кава. Потрібні продукти, бажано тухшонки, консерви, але вони мають бути заводського виробництва, тому що зараз спека, і домашні закрутки, які ми могли відправляти взимку, можуть псуватися. А також завжди потрібні кошти.

Ми маємо величезні списки речей, які потрібно придбати і передати. Завдяки нашим акціям і активній постійній допомозі окремих благодійників ми змогли закупити майже все необхідне, щоб закрити ці списки, починаючи з лютого – за лютий, березень, квітень. Зараз такий перелік сформовано вже на наступні місяці. Ми різними кольорами

відзначаємо, що зробили, що маємо зробити, що терміново. Як правило, термінове все. Все потрібно на вчора.

До нашої розмови долучилася і Жанна Король, яка привезла партію щойно отриманих нових форм для військових. Ці форми, зазначила вона, пошив харківський підприємець Роман Кравцов.

ЖК: З Романом ми знайомі ще від початку війни – познайомилися через фейсбук. Перше, що він зробив – це спальники. Вони пошиті з чудової тканини, не промокають і мають оптимальний для хлопців розмір у плані ширини-довжини. Адже насправді розмір підібрати досить складно, тому що хтось має два метри зросту, а хтось – метр шістдесят. А ці спальники стали для нас просто знахідкою. А коли ми зустрілися з Романом під час виставки, він запропонував спробувати свою форму. Він сам розробляв дизайн, вивчаючи обмундирування різних армій, вибирав і поєднував найкращі елементи. Окрім цього, пошиті форми з дуже якісної тканини, яка не парить у спеку і не плавиться, коли на неї потрапляє вогонь, що дуже важливо. А головне – це прийнятна ціна. Комплект із трьох предметів коштує всього 1500 грн., і це тоді, коли така ж форма зазвичай має ціну від 8000 грн і вище. А купувати, як правило, доводиться одразу два комплекти. У Романа дуже багато замовлень, однак, незважаючи на це, він завжди знаходить можливість, щоб зробити щось для нас. І ось ці десять комплектів, на які дуже чекають наші хлопці, він теж зробив, викроюючи час між основними замовленнями. І коли хлопець цю форму потім одягає, він розуміє, що волонтери про нього турбуються,

підходять до справи з душею. Ми взагалі живемо за принципом, щоб передавати такі речі, в яких би ходили ми самі, наші чоловіки, діти.

“БВ”: Чи не з’являється у волонтерів так званого синдрому емоційного вигорання?

ЛМ: З’являється. Постійно. Як вам сказати? Мені здається, що ми вже вигоріли, але щось нас ще тримає, напевно що тримають ці хлопці. Настають моменти, коли вже хочеш все залишити, не займатися волонтерством, а тут – дзвінок, якомусь хлопчині потрібна допомога. Або телефонує такий хлопець і каже: “Дякую, ви мені переслали посилку – і форма, й берці, я вже такий щасливий, мені буде зручно, комфортно”. Коли така дитина подзвонить, ну як її можна кинути? А вони ж всі діти.

Потім, після війни ми всі, мабуть, будемо лікуватися, всім нам потрібна буде психологічна допомога...

Але ми не скаржимося, просто продовжуємо робити це, тому що, коли стільки бачиш, чуєш і знаєш, немає ніяких сил, щоб відмовитися і залишити наших солдатів наодинці з війною..

ЮЛІЯ ТОМАРЖЕВСЬКА,

*Чернівецька міська громадська
організація “Бізнес-Центр”*

РОЗВИТОК ЕКО-БІЗНЕСУ В ПРИКОРДОННИХ КАРПАТАХ ЯК ШЛЯХ ПО- КРАЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЕКОНОМІКИ

Чернівецька міська громадська організація “Бізнес-Центр” виникла у травні 1999 р. Її основними напрямками діяльності є організація сприяння міжсекторному партнерству, розвитку малого та середнього підприємництва, впровадження інноваційних послуг для членів та груп територіальної громади. “Бізнес-Центр” активно співпрацює з органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади, широким колом громадських організацій, в тому числі і з Румунії. Протягом останніх п’яти років реалізовано низку транскордонних проектів, що сприяють соціально-економічного розвитку регіону, прикордонних територій України, Румунії та Молдови.

Туризм – найбільш ефективна та прибуткова економічна діяльність. Саме туристичний сектор забезпечує збільшення надходжень до бюджетів місцевих рівнів, підвищення іміджу території, покращення інфраструктури регіону, зростання кількості споріднених галузей у вигляді малого та середнього підприємництва, а найменша додана вартість, що створюється у процесі виробництва туристичних продуктів, перетворює туризм на одну з найбільш рентабельних галузей національної економіки.

Чернівецька область з її рекреаційними та природними ресурсами має високий рівень туристичного потенціалу, що може конкурувати з багатьма аналогічними туристичними центрами та DESTINAЦІЯМИ України та Європи (Львів, Буковель, Ватра Дорней, Сучава, Альпи тощо). Проте, розвиток туризму на Буковині має ряд перешкод та проблем: низький рівень розвитку сільської місцевості;

низький рівень самозайнятості серед сільського населення; мала кількість видів альтернативної зайнятості для молоді; незадовільний стан туристичної інфраструктури; невисокий рівень популяризації Буковинських Карпат як на внутрішньому, так і на зовнішньому туристичному ринку; недостатня кількість інформації про особливості започаткування та ведення туристичного бізнесу, зокрема його нових форм – еко-туризму та агротуризму, або зеленого сільського туризму; неповне використання природних зон відпочинку та низький рівень їхньої промоції; високий рівень антропогенного впливу на природні атракції; невисокий рівень підтримки еко-туристичного бізнесу з боку місцевих органів влади; відсутність чітко сформованої стратегії щодо перспективи розвитку регіону у сфері туристичної індустрії. Крім того, ці бар’єри у розвитку туристичного сектору існують не лише на території

Чернівецької області (Україна), а на території сусідніх держав, зокрема Республіки Молдови та Румунії.

Усе це стало поштовхом для створення транс-кордонного проекту MIS ETC 1603 “Еко-Карпати: розвиток еко-бізнесу в Прикордонних Карпатах як шлях покращення конкурентоспроможності економіки”, що фінансувався в рамках Спільної Операційної Програми Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013 та реалізується Чернівецькою міською громадською організацією “Бізнес-центр” (м. Чернівці, Україна) в партнерстві з Асоціацією економічного та регіонального розвитку (м. Сучава, Румунія), Національною асоціацією з гірського сільського розвитку “ROMONTANA” (м. Ватра Дорней, Румунія) та Міжнародною асоціацією малого та середнього бізнесу “Small Euro Business” (м. Бельці, Республіка Молдова).

Чому саме еко-туризм? Цей вид туристичної діяльності був обраний саме через те, що він є найбільш дружнім для природи, популяризує європейські ідеї екологічно-чистого туристичного господарства Буковинських Карпат, збільшує кількість туристичних потоків через відносно низько вартісну, але якісну систему послуг, має високий конкурентоспроможний потенціал, дає можливість сільським територіям саморозвиватись у напрямку ведення малого та середнього туристичного бізнесу, вдосконалює структуру інфраструктури (особливо транспортну) та систему допоміжних та споріднених галузей, підвищує туристично-економічний імідж Чернівецької області, підвищує попит на екологічну продукцію, традиційні ремесла та автентичний відпочинок, розширює комунікаційні багатокультурні зв'язки тощо.

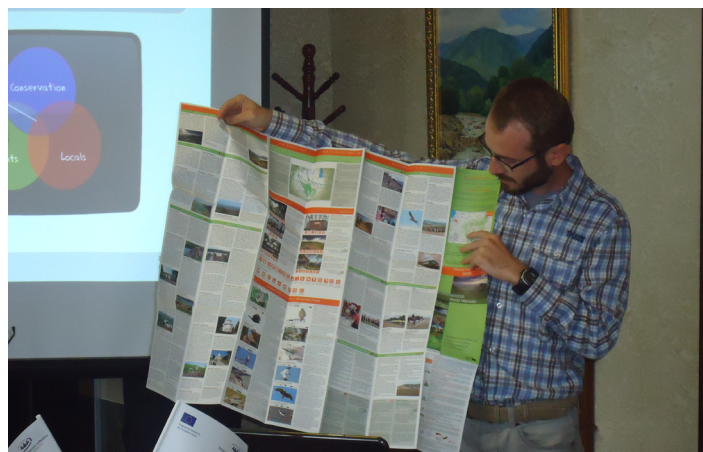
Так, завдяки реалізації цього проекту було

проведено три тренінги з еко-туризму, еко-сільського господарства та еко-ремесла, тренінг для представників органів місцевої влади та туристичного сектору, два засідання Робочої групи зі стратегічного планування, результатом яких став розроблений логотип та бренд “Еко-Буковина”.

Розроблено та видано двомовні посібники з еко-підприємництва, брошуру “Еко-туризм”, практичний посібник “Започаткування власної справи з еко-бізнесу”, туристичні мапи Буковини (Вижницький, Путильський та Сторожинецький райони Чернівецької області), Єдинецького району Республіки Молдова та Сучавського повіту Румунії; створено короткий промоційний відеоролик, організовано перший Міжнародний фестиваль традиційного мистецтва “Буковинська тайстра” (м. Чернівці).

Проведені заходи створили міцну платформу для започаткування еко-туристичного бізнесу, підвищення якості сервісу вже існуючих туристичних дестинацій та, зрештою, дозволили створити систему дій для вирішення найбільших проблем розвитку туризму Чернівецької області та міста Чернівці у коротко- та довгостроковій перспективі.

Фестиваль «Буковинська тайстра»

Статистика, факти, події

Підбито підсумки проекту “Еко-Карпати: розвиток бізнесу в прикордонних Карпатах як спосіб покращення конкурентоспроможності економіки”

Підсумки проекту “Еко-Карпати: розвиток бізнесу в прикордонних Карпатах як спосіб покращення конкурентоспроможності економіки” провели під час фінальної конференції проекту у Чернівцях 18-20 червня.

Учасників заходу привітали голова обласної державної адміністрації Олександр Фищук, заступник Чернівецького міського голови Марія Порчук та Генеральний консул Румунії в м. Чернівці Елеонора Молдован.

Як зазначив Олександр Фищук, реалізація “Еко-Карпат” здобула найвищі рейтинги і показники серед транскордонних проектів у сфері туризму. “Якщо підприємець втілює проект, він, у першу чергу, очікує прибутку, а вже у другу чергу думає про екологічні проблеми, які створює. На жаль, природа цього не терпить, тому за все згодом доводиться платити – здоров’ям, життям людей. Маємо надію, що в подальшому бізнес буде враховувати ваші поради і використовувати на працювання проекту”, – додав він.

Така діяльність, додала Елеонора Молдован, є надзвичайно важливою для розвитку партнерських стосунків, 15 тис. євро, виділених на проект, були ефективно використані усіма трьома сторонами. Генеральний консул Румунії в

м. Чернівці високо оцінила професіоналізм та досвід виконавців проекту.

За словами Марії Порчук, у стратегії розвитку міста Чернівці на 2012-2016 роки є три основних напрямки: перший – “Чернівці – місто гостинне”, який передбає розвиток саме туристичної галузі, другий – “Чернівці – місто, комфортне для проживання”, третій напрямок – “Чернівці – місто привабливе”, спрямований на залучення інвестицій, підвищення конкурентоспроможності. Результати реалізації проекту, зазначила вона, уже активно використовуються містом.

ІНТЕГРОВАНА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ СЕРЕДМІСТЯ ЧЕРНІВЦІВ: ДІАЛОГ ВЛАДИ З ГРОМАДОЮ У НОВОМУ ФОРМАТІ

Інтегровану концепцію розвитку середмістя Чернівців презентували мешканцям міста під час громадського форуму, який відбувся 18 червня на площі Філармонії. Захід, zorganizований міською владою за підтримки Німецького товариства міжнародного співробітництва (GIZ), проведено у новому для мешканців міста форматі.

Так, зокрема, на розгляд громадськості було представлено 11 стендів, які висвітлювали різні напрямки: містобудування та житло, культура та культурна спадщина, транспорт, технічна інфраструктура, навколишнє середовище, клімат, енергоефективність, громадський простір і озеленення, модернізація управління, освіта, наука та соціальна сфера, економіка і торгівля, туризм. Чернівчанам запропонували ознайомитися з основними напрямками розвитку у тій чи іншій сфері, проектами, завдяки яким будуть реалізовуватися поставлені завдання, обрати найважливіші з них, а також поділитися власним баченням щодо розвитку міста та внести свої конкретні пропозиції, які будуть зафіксовані та обов'язково враховані у подальшій роботі.

Паралельно з цим діяла окрема програма: учасники форуму мали змогу послухати класичну музику у виконанні камерного оркестру, а також відвідати “велокучок”, безкоштовно взяти на прокат велосипед, ознайомитися з велосипедною картою міста, отримати інформаційні матеріали про правила дорожнього руху для велосипедистів та консультації. Не оминули увагою і маленьких чернівчан, яким також підготували розважальну програму – малюнки на асфальті, ігри, майстерклас. Ввечері на площі відбувся показ урбаністичних короткометражок.

У заході взяли участь чернівецький міський голова Олексій Каспрук, представники міської ради, громадських організацій та мешканці міста.

Як зазначили організатори, представники GIZ, цей проект реалізовується уже протягом 6 років

у Львові. Завдяки активній участі та високому інтересу Чернівців, цей проект почали впроваджувати тут.

Іріс Гляхманн, керівник проекту у Львові:

«Я дійсно вражена, скільки людей завітало на громадський захід. Дуже важливо, що сьогоднішній діалог відбувається в новому форматі – спілкування міської влади з громадою міста в громадському просторі. Ми зараз живемо у час великих змін. В такий час важливо докластися до спільної великої справи, і, власне, тема міста і міського розвитку – це є саме та сфера, де ви можете дуже багато змінити своїми руками і активністю. Дуже часто в містах так буває, що місцева влада працює над своїми питаннями, мешканці живуть своїм життям, але тільки тоді, коли ми об'єднаємо наші зусилля, коли ви свої ідеї віддасте в руки чиновників, ми зможемо досягнути кращого результату».

Олексій Каспрук, міський голова: «Це дуже важливий і відповідальний день для міської влади, тому що сьогодні представлена робота сотень чернівчан, які брали участь в розробці цієї концепції. Це спільні зусилля, задуми та ідеї, які поки втілені на папері, але найближчим часом будуть реалізовані. Деякі з них вже втілюються в життя. Найголовніше – мати спільне бачення того, яким має бути наше місто і як воно має розвиватися».

Експерти Німецького товариства міжнародного співробітництва «GIZ»:

«Ми майже рік працювали над підготовкою цього проміжного етапу, який ви зараз бачите. Ці стенди – витяг з роботи, яку проводило місто, міська рада протягом минулого року. Над цим працювали також громадські організації, експертне, фахове середовище. Для обговорення окремих тем проводилися круглі столи. Міста в європейському контексті, зазвичай, мають схожі проблеми. І висновки, який ми часто бачимо в своїй роботі, є таким, що можна подолати найбільші проблеми тільки тоді, коли працювати над ними разом, саме тому такий підхід роботи міської влади, експертних осередків і також, у першу чергу, громадськості, є ключовою ідеєю інтегрованого міського розвитку. Чернівці знаходяться на правильному шляху, ми бачимо, що дуже багато проектів вже визначено, і дуже важливо сьогодні почути думку мешканців, побачити, які з проектів мають бути втіленими у життя у першу чергу».

Мар'яна Кухлевська, асистент проекту GIZ: Місто – великий організм, в якому працюють різні системи, і вони мають працювати налагоджено і ефективно для того, щоб місто розвивалося. Концепція розробляється для чітко обмеженої території, яка у нашому випадку стосується центральної частини і частини, що підходить до річки Прут.

Як пояснили організатори, інтегрований урбаністичний розвиток міста – це методологія, яка є основою життя і роботи всіх європейських міст, що допомагає їм розвиватися і рухатися вперед. І важливо те, що це інструмент комунікації міської адміністрації з мешканцями. Міський бюджет формується з тих податків, які сплачує населення, і, власне, щоб розпоряджатися цими коштами найправильніше, щоб залучати інвесторів ззовні, дуже важливо мати “міцну землю” під ногами – стратегію. Чернівці мають великий потенціал, багато переваг, і додатковою перевагою може ста-

ти інтегрована концепція. Це інструмент, який в Україні мало розвинений, поки що мало міст, які його використовують. У цьому плані Чернівці знаходяться дуже попереду.

Спочатку було зроблено ґрунтовний аналіз, в рамках якого відбулося спілкування не лише з експертами, а й з мешканцями (результати опитування, який провели минулого року, також були представлені на одному зі стендів). Для роботи над концепцією було створено робочу групу. Спочатку визначались основні галузі, для кожної формулювалась мета, яка має бути досягнута. Для досягнення мети визначені конкретні кроки – напрямки розвитку. Для кожного напрямку, у свою чергу, було розроблено проекти. Це, як було зазначено, не кінцевий варіант, адже важливо врахувати думки та ідеї громади, які будуть зібрані, опрацьовані і вписані у концепцію так само, як пропозиції від представників бізнесу, наукової сфери та експертного середовища. Концепцію, зазначили представники GIZ, буде представлено на розгляд депутатів міської ради вже восени. Тоді, коли вона буде прийнята і підписана, розпочнеться найважчий етап – її реалізація. “Ми дуже сподіваємося, що позитивна атмосфера спільної роботи допоможе пройти цей шлях легко”, – додали організатори.

У сфері містобудування та житла пріоритетними визначено наступні напрямки:

- збереження ідентичності історичних кварталів (буферна зона UNESCO) – тут, зокрема, запропоновано проекти, що стосуються програми відновлення внутрішніх дворів в історичному середмісті та регенерації колишньої пивоварні з рекреаційною зоною по вулиці Гагаріна;
- ревіталізація та нове структурування відсталіх районів – у цьому напрямку запропоновано проекти щодо підготовки та проведення містобудівного конкурсу “Місто на ріці” для території між вокзалом та рікою Прут, “Ворота в місто” – проект регенерації в’їзду в місто по вул. Гагаріна та проведення архітектурного конкурсу щодо використання площ як громадського простору;
- реставрація історичних житлових будівель (термінова реставрація елементів в аварійному стані, реставрація та модернізація історичного житлового фонду): запропоновано проект щодо розвитку туристичної та житлової функції

в єврейському кварталі, розробки інструменту регенерації історичних блоків забудови та проєкт реконструкції території цегельного заводу та кар'єру під житлову та громадську забудову на вул. Зелений – вул. Білоруській.

Для розвитку економіки та торгівлі основними напрямками стали:

- підсилення середмістя як осередку торгівлі та забезпечення мешканців торговельними закладами (у межах “крокової” доступності), для чого заплановані проєкти із продовження виконання Концепції розвитку міста Чернівців як міжрегіонального центру торгівлі, реалізації Програми економічного і соціального розвитку м. Чернівці, продовження виконання Стратегічного плану розвитку м. Чернівці на 2012-2016 рр., активізації місцевого бізнесу в харчовій сфері та виготовлення місцевої продукції (в оригінальному оформленні, екскурсії на виробництво), організації дегустації місцевих продуктів;

- попередження вуличної торгівлі – пропонується створення муніципальної міліції;

- дослідження міри задоволеності потреб мешканців середмістя та гостей міста у закладах торгівлі та гастрономії – для реалізації запропоновано збір інформації та проведення обстеження закладів торгівлі та ресторанного господарства;

- оптимізація кількості літніх майданчиків у середмісті (з урахуванням існуючих туристичних маршрутів);

- підвищення рівня обізнаності мешканців та гостей міста про заклади ресторанного господарства в середмісті: серед проєктів – створення інтерактивної карти розташування закладів торгівлі та ресторанного господарства в середмісті, створення рекламного відеоролику ресторанного господарства з проведенням історичної паралелі;

- розвиток відсталих та таких, що занепадають, осередків міста (зони промислових об'єктів, що не працюють) – запропоновано створення в порожніх промислових будівлях культурних центрів. Центрив для старт-апів, театрів та приміщень для проведення заходів, створення старт-ап депо для підтримки малого та середнього бізнесу;

- розвиток спеціалізованих виставок та ярмарків у Чернівцях - планується будівництво виставкового експо-центру (в рамках території

проєкту) та створення сучасної лабораторії в Чернівцях для перевірки якості товарів.

У сфері туризму:

- кваліфікація та розвиток наявної туристичної пропозиції: серед проєктів – розробка, доповнення та розповсюдження календаря фестивалів в Україні та поза її межами, збільшення та розширення пропозиції сувенірної продукції місцевого виробництва – підтримка малого і середнього бізнесу;

- розробка додаткових туристичних пропозицій (проведення заходів як магніт для туристів): запропоновано пристосування перших поверхів будинків для об'єктів туристичної інфраструктури, розробку додаткової пропозиції в сфері активного та спортивного туризму, особливо в зоні річки Прут (для прикладу – канатний парк, каяк, Центр спортивних заходів), розвиток відпочинкової рекреаційної зони (напр., проєкт водного парку);

- розробка туристичної навігаційної та інформаційної системи та загальної маркетингової концепції розвитку туризму: пропонується розвиток туристичних та інформаційних локацій;

- покращення інформування та реклами щодо туристичних пропозицій міста: розвиток інтенсивнішої співпраці з національними ЗМІ.

Громадський простір та зелені зони:

- покращення якості наявних громадських просторів, скверів, дитячих та спортивних майданчиків: пропонується конкурс на облаштування та використання громадських просторів на території проєкту, облаштування громадських просторів поруч зі спортивними та дитячими майданчиками при освітніх закладах (12 шкіл, 58 дитячих садків), облаштування внутрішніх дворів як громадського простору (Штейнберга 23, Коблянської 28, Котляревського-Міцкевича, Челюскінців 4-6, Галерея Ратуші), сполучення громадського простору між собою;

- облаштування нових громадських площ, скверів, дитячих та спортивних майданчиків: комплексне облаштування та благоустрій громадських просторів (площі Центральна, Соборна, Театральна, Філармонії);

- протидія комерціалізації громадського простору: посилення усвідомлення мешканцями

можливостей його використання – пропонується створити лабораторію громадського простору з метою проведення інформаційних заходів для мешканців;

- адаптація простору навколо об'єкту Юнеско ЧНУ ім. Ю.Федьковича для готорян та гостей міста: серед проектів – облаштування пішохідної зони довкола об'єкту Юнеско, відбудова пам'ятника першому ректору Томащуку, зміна призначення господарського двору університету та розвиток туристичної інфраструктури;

- формування рекреаційної зони в районі річки Прут: створення умов доступу до річки (пішохідні, вело доріжки, громадський транспорт);

- комплексне озеленення середмістя Чернівців: запропоновано розробити загальну концепцію озеленення міста, підвищити кваліфікацію відповідальних осіб для догляду за озелененням, використовувати нові методи озеленення, розробити в межах проекту відновлення фасадів балконне озеленення, проект контейнерного озеленення в центрі.

У сфері освіти, науки та соціальній сфері основними напрямками розвитку визначено:

- ремонт та покращення наявних соціальних закладів;

- створення додаткових соціальних закладів, зокрема: центр соціальної та психологічної реабілітації учасників АТО та членів їх сімей (пл. Центральна), відкриття на базі центру “Турбота” (вул. Університетська, 17) відділення для постійного або тимчасового перебування літніх людей, денний центр для дітей з вадами психічного розвитку, центр соціальної та психологічної підтримки вимушено переміщених осіб з окупованих територій;

- рівні можливості та доступність до соціальних та освітніх закладів усіх соціальних груп населення: передбачено пристосування освітніх закладів до потреб людей з особливими потребами, переобладнання кінотеатру “Чернівці” під потреби мало мобільних груп населення;

- наявність кваліфікованого менеджменту та надання послуг: створення ресурсних центрів, сертифікація проектних менеджерів;

- інтенсивніше використання інформаційних та комунікаційних технологій для підвищення освітніх та соціальних стандартів: підвищення

рівня інформатизації учасників освітнього процесу.

Для сфери культури та культурної спадщини серед головних напрямів визначені наступні:

- збереження та модернізація наявних культурних інституцій, розвиток нових культурних продуктів – у цьому напрямку передбачено реставрацію церкви Найсвятішого серця Ісуса, кіно мистецький центр імені Івана Миколайчука, літературний центр Пауля Целана, кінотеатр “Україна” (вул. Кобилянської), арт-зал, рок-центр (парк Ю.Федьковича), дослідження та картування закинутих та порожніх приміщень і зон, відновлення традиції культурного відпочинку в Чернівцях;

- збереження різноманітності етнічних культур, відновлення та розвиток транс культурної ролі міста Чернівці – створення церемонійного залу на єврейському цвинтарі;

- підтримка та розвиток фестивальних заходів: центр організації фестивалів (фольк, рок, класична музика, кіно), фестиваль “Meridian Chernowitz”, міжнародний літературний фестиваль для дітей, проведення тематичних кулінарних фестивалів “Свято борщу”, “Золотий банош”, “Свято маленького гурмана”;

- підтримка мистецтва в громадському просторі: передбачено проекти “Вуличне кіно”, “Мистецька веранда на пл. Пресвятої Марії”, “Література в громадському просторі “Мертві письменники оживають”, “Урбан-галерея – молоді художники організують міський простір”, навчання культурних менеджерів, обмін досвідом з іншими країнами;

- розвиток та маркетинг культурної інформації;

- навчання та підвищення кваліфікації для спеціалістів у сфері реставрації та місцевих будівельників: передбачено створення міських реставраційних майстерень, програму реставрації історичних архітектурних елементів (дерев'яні брами, балкони, ліпнина), проведення ремонтно-реставраційних робіт поліхромних розписів під'їздів та арок будинків в історичному центрі міста, збереження та реставрація автентичних електронних опор;

- робота з громадськістю та формування свідомості: створення кафедри UNESCO при

університеті, формування свідомості мешканців міста в пам'яткоохоронній сфері, початок проведення кампанії “Своє місто своїми руками”.

Модернізація управління передбачає наступні напрямки:

- підвищення якості та розширення пропозиції муніципальних послуг: повторне впровадження ISO 9001, впровадження GIS – системи;
- підсилення співпраці між управліннями та інституціями: моніторинг та контроль за втіленням концепції інтегрованого розвитку середмістя;
- розвиток та покращення моделей залучення громадськості до прийняття рішень в місті: планується конкурс соціальних проєктів, конкурс муніципальних проєктів, підтримка органів самоврядування мешканців шляхом створення Фонду їх підтримки;
- розвиток електронного урядування: проєкт Open City;
- навчання та підтримка створення фірм для управління будинками: підготовка кадрів управління будинками, розвиток управлінських кампаній.

Технічна інфраструктура. Напрямки розвитку:

- модернізація постачання питної води: реконструкція інфраструктури для водопостачання (реалізація 1 етапу проєкту KIW);
- модернізація каналізаційної системи: використання тепла стоків комунального підприємства лазні “Дельфін”, аналіз технічного стану та можливе використання каналізаційних збірників, упорядкування відведення дощових вод з покрівель житлових будинків у центральну каналізацію;
- модернізація системи централізованого опалення: модернізація інфраструктури центрального опалення, переоснащення вуличного освітлення на LED-технології.

У сфері транспорту:

- модернізація та розвиток мережі громадського транспорту: розробка програми розвитку та бізнес-плану для громадського електротранспорту, втілення програми розвитку громадського електротранспорту 2007-2015,

розбудова мережі та модернізація міського електротранспорту, введення в експлуатацію транспортних засобів для людей з обмеженими можливостями, введення системи пільгового квитка, виокремлені смуги громадського транспорту, розробка єдиного стандарту для маршрутних таксі, створення кільця тролейбуса на вул. Сторожинецькій, створення електронної системи інформування пасажирів (GPS-датчика на всіх одиницях громадського транспорту);

- регуляція та оптимізація внутрішньо міського транспорту: передбачено облаштування малого об'ємного кільця для уникнення транзитного транспорту та проїзду міжрегіональних туристичних автобусів через центр, введення в дію «екологічної зони» (заборона в'їзду у середмістя старих автомобілів), проведення заходів для зменшення кількості транспорту в історичному середмісті;

- організація паркування: розробка та втілення концепції розташування, організації та оплати за паркування в місті, заборона паркування на узбіччі магістральних вулиць, запровадження сучасної системи збору коштів за паркування та покращення контролю за оплатою, а також запровадження платних відокремлених паркувальних зон в межах тупикових або мало-використовуваних вулиць Гоголя, Челюскінців, Гакмана, Кохановського;

- ремонт вулиць (поєднання із заходами оновлення технічної інфраструктури);

- покращення умов пересування містом для велосипедистів та пішоходів: розробка концепції розвитку велоінфраструктури, впровадження велопарковок при університетах та студентських

СЕРГІЙ ГАКМАН,
заступник директора - начальник науково-дослідного відділу Центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, кандидат історичних наук

ФАКТОР ШЛЯХІВ СПОЛУЧЕННЯ У ДОЛІ БУКОВИНИ ПІД ЧАС СВІТОВИХ ВІЙН ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВРЕГУЛЮВАННЯ

Перша половина ХХ ст. була досить драматичною для долі Буковини. Тільки її північна частина впродовж минулого століття, принаймні кілька разів, змінювала свою державну приналежність. Не випадково сучасний український історик В.Фісанов назвав її блукаючою геополітичною точкою¹. Тоді чимало країн стали заручниками геополітичних рішень, які приймалися в умовах світових війн та післявоєнного врегулювання. Кожна сторона аргументувала зміну кордонів етнонаціональними міркуваннями. Та чи так це було насправді?

У другому десятилітті ХХ століття на суттєву частину території Буковини претендували як Російська імперія, так і Румунське королівство. Тому етнічне, а згодом і територіальне розмежування неможливо було провести без згоди Петрограда та Бухареста. Ще 18 вересня (1 жовтня) 1914 р. була підписана російсько-румунська конвенція, згідно з якою Росія гарантувала Румунії територіальну цілісність і визнавала її право «приєднати населені румунами області Австро-Угорської монархії... у момент, який вона вважатиме зручним». Румунія ж зобов'язувалася дотримуватися доброзичливого щодо Антанти нейтралітету².

До Буковини при делімітації територій передбачалося застосування «етнічного принципу» – факт, який сучасним румунським істориком Д. Преда розцінюється як «перша поступка Росії, якій ніколи не належала ця провінція, анексована у 1775 р. Габсбурзькою імперією»³. Наприкінці листопада 1914 р., під час бесіди з французьким послом М.Палеологом, російський цар Микола II, говорячи про успіхи російських військ, підкреслив,

що це дозволить Росії «дійти до своїх природних кордонів [Карпат - н. а.] за рахунок австрійських та угорських земель, приєднавши Галичину, північну частину Буковини та Червону Русь»⁴. У таємному меморандумі, надісланому у листопаді 1914 р. Міністерству закордонних справ Росії, російський консул у Чернівцях Доліво-Добровольський виклав досить детально політичну ситуацію Герцогства Буковинського, звернувши особливу увагу на етнічні проблеми німців, русинів, поляків, євреїв та румунів, вважаючи русинів та румунів «двома еквівалентно-автохтонними народами». Говорячи про можливий територіальний поділ між Росією та Румунією, Доліво-Добровольський підкреслював, що «кордон пройде через повіти з російсько-румунським населенням». Такі обставини дозволяли, на його думку, узгоджувати лінію кордону з врахуванням воєнних, технічних і, можливо, економічних інтересів⁵. Як відзначав в одному з конфіденційних листів у середині грудня 1914 р. міністр закордонних справ Росії С.Сазонов, «кордоном могла б вважатися лінія річки Сучави з

відхиленням на південь, починаючи від її витоків далі на захід...»⁶.

У свою чергу, румунська сторона вважала, що кордон має пройти по лінії р. Прут. С. Сазонов з цим не погодився стверджуючи: «Про прийняття нами лінії Прута не може бути й мови». На його думку, розмежування на Буковині може здійснюватися лише за умови дотримання етнографічного принципу. При цьому сторони могли б обмінятися невеликими ділянками, щоб домогтися «кращого обрису кордону». І все ж таки, у Петрограді готові були до значних поступок Бухаресту в буковинському питанні. У разі незгоди Румунії на запропоновані умови планували передати всю територію «між річками Сучава та Великий Сірет» з північним кордоном від пункту Слободзія на залізничній станції Глибока і далі до Селятина, вважаючи цю поступку останньою. За росіянами зберігалася «суто руське населення північної частини Буковини з найближчими околицями Чернівців»⁷.

Тривалі переговори між країнами Антанти та Румунією закінчились підписанням договору від 4 (17) серпня 1916 р. Зокрема, відповідно до статті IV, територіальні межі були наступні: «Від Пруту, з пункту кордону існуючого між Румунією та Росією, який знаходиться поблизу населеного пункту Новоселиця, демаркаційна лінія піднімалася вздовж річки до кордонів Галичини, де Черемош впадає в Прут. Далі вона йшла за «кордонами» між Галичиною та Буковиною і між Галичиною та Угорщиною...»⁸. Це було своєрідною платою союзників за вступ Румунії у війну на їхньому боці.

14 (27) серпня 1916 р. Румунія розпочала загальну мобілізацію й оголосила війну Австро-Угорщині⁹. Проте, внаслідок цього Румунія вступила у війну в не зовсім сприятливий для неї час, лише за 120 днів війни румунська армія втратила дві третини національної території та 400 тис. чоловік. В грудні уряд та рештки армії евакуювалися в Молдову під «захисну парасольку» російської мільйонної армії¹⁰. У жовтні-листопаді 1916 р. армії російського Південно-Західного фронту продовжували невпинні атаки. Російська ставка та генерал-ад'ютант Брусилов сподівались відвернути ними й катастрофу румунської армії, але на початку грудня 1916 р. вона була вимушена здати противникам Валахія, Добруджу і Бухарест. На початку 1917 р. фронт, який було названо Румунським і який розтягнувся більш ніж на 400 верст по території Бессарабії, стабілізувався і до

літа 1917 р. утримувався, в основному, російськими військами, чисельність яких перевищувала мільйон. Але російська Лютнева революція заклала початок розвалу армії, який вже влітку набув яскравих характерних рис. Солдати відмовлялися воювати, мітингували, створювали комітети, були випадки, коли вони відмовлялися виходити на позиції. Літній «наступ Керенського» провалився¹¹. І хоча румунська армія діяла на південному напрямі досить успішно, одержавши перемогу біля Мерешешть, невдовзі, 26 листопада (9 грудня) 1917 р., у Фокшанах вона була вимушена підписати перемир'я з країнами Троїстого союзу¹², а 20 лютого (5 березня) 1918 р. в передмісті Бухареста Буфтя – прелімінарного мирного договору між Румунією з одного боку та Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною – з іншого¹³. 24 квітня (7 травня) 1918 р. у Бухаресті був підписаний ще важчий для Румунії договір¹⁴. 28 червня парламент ратифікував договір, хоча для цього довелося розпустити його попередній склад. Договір потрібно було підписати лише королю, проте Фердинанд всіляко уникав здійснення цього кроку¹⁶.

Водночас через економічну, соціальну та політичну кризу, що охопила країни Четвертого союзу, влітку 1918 р. Антанта домоглася суттєвих перемог над Центральними країнами на Західному фронті. Одна за одною капітулювали Болгарія, яка уклала 16/29 вересня 1918 р. перемир'я у Салоніках, та Туреччина, що підписала подібний документ 17/30 жовтня у Мудросі на о. Лесбос¹⁷. 15 (28) вересня 1918 р. генерал Ф.д'Еспері розпочав наступ у напрямку Дунаю і, як результат, 17 (30) жовтня Сербія була звільнена¹⁸. 21 жовтня (3 листопада) 1918 р. було підписано перемир'я між Союзними та Асоційованими державами з одного боку та Австро-Угорщиною – з іншого¹⁹.

Союзні сили, націлені на звільнення у подальшому румунських територій, розпочали підготовку до повторного вступу Румунії у війну на боці Антанти. Внаслідок цього, румунський уряд надіслав командувачу німецьких та австро-угорських військ у Румунії фельдмаршалу Маккензену ультимативну вимогу евакуювати впродовж 15 днів окупаційні війська, і, оскільки це не було повністю виконано, 27 жовтня (9 листопада) 1918 р. додатково були надіслані 24-годинний ультиматум з вимогою очистити територію Румунії від німецьких військ і заява про денонсацію Бухарестського миру²⁰. Того ж дня король Румунії Фердинанд I надіслав президенту Франції

Р.Пуанкаре та прем'єр-міністру Ж.Клемансо заяву про приєднання до «спільної справи» і бажання поновити боротьбу «для реалізації національних ідеалів». Так, за день до підписання 29 жовтня (11 листопада) 1918 р. перемир'я між Німеччиною та Союзними і Асоційованими державами і фактичного закінчення війни Румунія, повернувшись до табору Антанти, опинилася серед країн-переможниць²¹. Згодом румунські політики підкреслювали, що Румунія поновила воєнні дії на боці Союзних держав ще до підписання ними перемир'я з країнами Четверного союзу, взявши «активну участь у визволенні своєї національної території». При цьому підкреслювалося, що ніколи положення, передбачені Бухарестським мирним договором, не набрали чинності, оскільки він не був промудований королем²².

Слід також згадати про внутрішньополітичні процеси, які відбувалися на Буковині восени 1918 р., і які могли вплинути на подальшу долю краю. Отже, внаслідок загальної кризи Австро-Угорської імперії, яка була спричинена її поразкою у Першій світовій війні, загострилися внутрішні протиріччя і, в першу чергу, етнічні, активізувалися процеси національного самовизначення народів, котрі населяли цю «клаптикову» монархію. Такі процеси були характерні й для Буковини.

Голова румунського клубу Віденського парламенту К.Ісопеску-Грекул заявляв, що у складі Австрії необхідно створити румунську автономію, до складу якої мали увійти Трансільванія, Банат та південь Буковини по лінії р. Прут із включенням до румунської частини м.Чернівці. Інша група румунських діячів на чолі з Я.Флондором 27 жовтня 1918 р. організували у Чернівцях збори румунів Буковини²³. Збори прийняли рішення про «об'єднання цілої Буковини з іншими румунськими краями у самостійну національну державу, яка переслідуватиме цю мету у повній солідарності з румунами Трансільванії та Угорщини»²⁴.

У цій складній і суперечливій ситуації Український крайовий комітет організував проведення 3 листопада Буковинського віча. У прийнятому на віче рішенні зазначалось: «Місто Чернівці, відтак політичні повіти Заставна, Кіцмань, Вашківці та Вижниця цілі, а Чернівецький та Сіретський повіти за виїмкою громад, вказаних із двох останніх переписів як переважно румунські; вкінці ті громади Сторожинецького, Радовецького і Кімполунгського повітів, у котрих оба останні переписи виказують українську

більшість, – творять окрему від румунської частини краю українську територіальну область». Віче визнало за найвищу владу «Українську національну раду, утворену на з'їзді мужів довір'я у Львові». До рішення був включений пункт, якого не було у його проекті: «Віче бажає прилучення австрійської часті української землі до України». Визнаючи необхідність легалізації української державності, віче виступило з ініціативою вироблення конституції західноукраїнської держави на демократичних засадах, а саме: рівні права для усіх громадян незалежно від статі та національності²⁵.

6 листопада Український крайовий комітет, очолюваний О.Поповичем, у порозумінні із частиною румунських політиків на чолі з А.Ончулом перебрав владу у австрійців: українці – у північній, румуни – у південній частині Буковини, у м.Чернівці встановлювався українсько-румунський кондомініум, у змішаних населених пунктах влада повинні були встановлювати за згодою громад²⁶. Такий стан речей повинен був зберігатися до майбутньої мирної конференції²⁷.

Проте 11 листопада 1918 р. румунські війська зайняли м.Чернівці. Згідно із заявою румунського представництва у Парижі, опублікованої у газеті “L'étoile rouje” 29 листопада 1918 р., рішення про марш румунських військ на північ Буковини прийняло Командування союзних військ в особі французького генерала Бертело²⁸. Опублікування ж цієї заяви у Парижі є підтвердженням висловлення Я.Флондора на засіданні Румунської національної ради від 12 листопада 1918 р. про те, що рішення румунського уряду щодо зайняття всієї Буковини було узгоджено з Антантою і відповідало також її інтересам²⁹.

Під егідою Румунської національної ради 28 листопада 1918 р. відбувся Генеральний конгрес Буковини. У своєму виступі під час засідання з підготовки конгресу від 12 (25) листопада Я.Флондор зазначав, що уряд Румунії підтримує ідею проведення Конгресу, виходячи з того, що «було б добре для румунських представників на мирній конференції показати світові, що не тільки ми, румуни, а й інші нації Буковини виявили бажання бути включеними до складу Румунії»³⁰. Відповідно до порядку денного, під назвою «Встановлення політичного відношення Буковини щодо Румунського королівства» було прийняте рішення про «беззастережне та довічне об'єднання Буковини у її старих кордонах до

Черемошу, Колачина та Дністра з Румунським Королівством», підтримане польською та німецькою громадами краю³¹.

Після війни, на Паризькій мирній конференції, румунська делегація намагалася довести право Румунії на приєднання всієї Буковини, підготувавши меморандум з посиланнями на серпневу 1916 р. угоду між країнами Антанти та Румунією, на історичні аргументи та рішення Генерального конгресу Буковини від 28 листопада 1918 р. щодо приєднання краю до Румунії. Окрім історичних аргументів були представлені також аргументи економічного характеру, згідно з якими румунська делегація вважала, що поділ Буковини негативно впливатиме на економічні інтереси населення, орієнтованого на Румунію. Вони вважали, що головна залізниця Чернівці – Заліщики, яка зв'язує систему буковинських залізниць з мережею Галичини, повинна перейти під володіння Румунії, а також, з огляду на гідрологічний режим, румунська делегація вважала, що Черемош повинен бути під тим же адмініструванням, що і Прут, щоб здійснювати спільне регулювання цих питань. Нагадувалось також про деякі села на березі Черемошу зі змішаним румунсько-українським населенням, які своїм переходом до Галичини «могли слов'янізуватись». Слід також відзначити, що в меморандумі зазначалося, що румунська сторона готова до поступок в районі Сторонця-Путилі³².

Комісія неодноразово обговорювала проблеми можливих кордонів Буковини, аналізуючи також зауваження румунської делегації. Досить цікавим, на наш погляд, є те, що комісія Конференції з питань делімітації румунських кордонів вирішила, що у доповнення до етнічного принципу буде керуватися ще двома – економічним (головне, щоб, по можливості, не розрізати кордонами залізницю) та стратегічними (щоб “боронитися” від комунізму та реваншизму)³³.

Зауважимо, що наполягаючи на отриманні території всієї Буковини, а не лише до Пруту, як було зазначено в угоді між країнами Антанти та Румунією від 4 (17) серпня 1916 р., серед документів, які були представлені Паризькій мирній конференції делегацією Румунії, був і аналіз проблем щодо північнобуковинської території. Зокрема, серед шести причин про неможливість відмовитись від території між Прутом та Дністром румунська сторона вказу-

вала наступне: «Єдина залізниця, яка зв'язує Буковину та північ Бессарабії з північчю Молдови, проходить з Чернівців у Новоселицю теж через цю територію. Якщо втратити цю залізницю, економічні взаємини між вищевказаними регіонами можуть бути зовсім розірваними, оскільки найближча залізниця, яка б могла здійснювати такий зв'язок, проходить через Ясси, Белць, Окницю, здійснюючи об'їзд в 250 – 300 км.»³⁴.

Врешті-решт, виходячи із геополітичних міркувань та остереігаючись розповсюдження більшовизму, лідери Антанти на Паризькій мирній конференції прийняли рішення задовольнити територіальні вимоги Румунії. 10 вересня 1919 р. Сен-Жерменським мирним договором Австрія відмовлялася від Буковини на користь Румунії³⁵.

Лінія кордону Буковини, яку Верховна Рада цілком визнала за Румунією, визначалася таким чином, щоб зберегти для Буковини «цілісність її історичної території, окрім невеликого вирівнювання, необхідного для того, щоб не переривати залізничний зв'язок між галицькими містами Городенка та Заліщики». Завдяки цьому 5 населених пунктів опинилися на кілька років у складі Польщі³⁶.

Слід зазначити при цьому, що, коли префект Заставни викликав до себе представників населених пунктів, які мали відходити до Польщі, і запропонував підписати декларацію протесту, погодилися тільки представники с. Звинячин. Інші відмовилися, пояснюючі це тим, що вони не хочуть мати неприємності з владою країни до якої вони відходять, але у префекта залишилось враження, що представники цих сіл «не хочуть підписати вищезгадану заяву, оскільки вони втратили надію щодо створення нової держави (Україна) і цим протестом вони не хочуть створити труднощі українським представникам на мирній конференції»³⁷.

Більшовицький режим не мав в цей період особливих інтересів щодо Буковини. Винятком стали дії більшовицьких дипломатів та військових навесні 1919 р. Вони були продиктовані, на наш погляд, воєнно-стратегічними міркуваннями і мали на меті об'єднання через Буковину та Галичину українських та угорських комуністичних сил. Про це свідчать опубліковані в останні десятиліття телеграми, які висвітлюють взаємини

Радянської Угорщини у період свого недовгого існування із Радянською Україною та Радянською Росією³⁸.

Зокрема, у телеграмі від 26 березня 1919 р., надісланій головкомом Робітничо-селянської Червоної армії І.Вацетісом та членом Реввоєнради С.Араловим командувачу Українського фронту В.Антонову-Овсеєнко акцентувалася увага на головному завданні – боротьбі з С.Петлюрою, який наближався до Києва. При цьому уточнювалося, що «пересування у західному напрямку необхідно довести до кордонів Південно-Східної Галичини та Буковини», бо це необхідно для встановлення «безпосереднього тісного зв'язку із радянськими військами Угорщини»³⁹. 11 квітня 1919 р. голова Раднаркому та нарком закордонних справ УРСР Х.Раковський переконливо просив голову Реввоєнради республіки Л.Троцького «повторити у категоричній формі про перехід з Російського Фронту до нас вихідців з Румунії, Добруджи, Бессарабії та Буковини» «для здійснення стратегічного плану з'єднання з Угорщиною»⁴⁰. Як наслідок, 13 квітня Л.Троцький наказує командувачам 1-ї, 2-ї, 3-ї, 4-ї та 5-ї армій «зняти з роботи всіх вихідців з Румунії, Добруджи, Бессарабії та Буковини та направити їх у Москву» в його розпорядження⁴¹.

17 квітня Б.Кун звернувся до В.Леніна з проханням, щоб російська Червона армія «здійснила рух по можливості великими силами у загальному напрямку на Чернівці». При цьому додавалося, що якщо неможливий наступ на всьому Румунському фронті, то угорська сторона просить «підтримати головний удар у напрямку Чернівців активними демонстративними діями» на інших ділянках фронту, додаючи, що це є умовою існування Угорської Радянської Республіки⁴². Наступного дня Б.Кун, у телеграмі, надісланій наркомом закордонних справ РРФСР Г.Чичеріну для подальшої її передачі В.І.Леніну, інформував про початок наступу румунських військ, що змусило угорську армію відступити. Він наголошував на необхідності того, «щоб російська Червона армія приступила до операцій як проти Галичини, так і проти Чернівців», що було би «надзвичайно важливим як із стратегічної, так і з моральної точки зору»⁴³.

Більшовицьке керівництво також було переконане у необхідності того «щоб через Бессарабію, Буковину протягнути руку допомоги Угорській

Радянській Рес-публіці» та з'єднати фронти радянських республік. Досить чітко проглядається роль Буковини і Галичини у стратегічних планах більшовицького керівництва у шифрованій телеграмі від 21 квітня, надісланій В.Леніним І.Вацетісу та С.Аралову. В ній, зокрема, зазначалось: «Просування у частині Галичини та Буковини необхідне для зв'язку із Радянською Угорщиною. Це завдання треба вирішити скоріше та міцніше, а за межами цього завдання ніяке зайняття Галичини та Буковини не потрібне». Аргументувалося це тим, що українська армія «безумовно, і ні в якому випадку не повинна відволікатися від своїх двох головних завдань», серед яких – допомога Донбасу та встановлення залізничного зв'язку із Радянською Угорщиною⁴⁴. Те ж саме було оформлено постановою Політбюро ЦК РКП(б) від 23 квітня 1919 р., яким доручалось Центральному Комітету КП(б)У та командуванню Українським фронтом зайняти Донецький басейн та встановити безперервний зв'язок із Угорщиною⁴⁵. Того ж дня вже І.Вацетіс та С.Аралов, звертаючись до командувача Укрфронту В.Антонова-Овсеєнко, наголошували: «За сучасним станом визнається необхідним увійти безпосередньо у зв'язок з Угорською Радянською Республікою, для чого арміям Укрфронту, користуючись успіхом у Гусятинському та Кам'янець-Подільському районах, необхідно організувати просування крізь територію Галичини, Буковини та Угорщини у загальному напрямку Коломия, Сігет, Будапешт. Кінцева мета нашого просування у бік Угорщини полягає у встановленні міцного зв'язку залізницями із Радянською Угорщиною, не ставлячи собі за мету оволодіння територіями»⁴⁶.

Слід відзначити, що події на фронтах громадянської війни і, перш за все, наступ військ генерала Денікіна, вплинули негативно на впевненість В.Леніна у необхідності підтримати плани Х.Раковського. Між допомогою Угорській Радянській Республіці, з одного боку, та рятуванням більшовицької Росії, якій загрожував Денікін, з другого, він був вимушений обирати мобілізацію всіх сил республіки на боротьбу з останнім.

Разом з тим, Х.Раковський не припинив дії проти Румунії, користуючись підтримкою деяких військових. Так, командувач 3-ї армії Чудаків 24 квітня збирався «визволити Бессарабію та енергійно підготуватися до наступу на Румунію,

маючи як завдання річку Сірет»; метою ж було «встановлення в Румунії влади пролетаріату у взаємодії з інсургентами північного заходу Добруджи», які симпатизували їм»⁴⁷.

Незважаючи на це, 29 квітня Б.Кун, у телеграмі В.Леніну, скаржився на Г.Чичеріна та Х.Раковського: «Ми благали про военний захід проти Бессарабії та Буковини, щоб паралізувати концентричний наступ Антанти. Замість цього ми отримали від Чичеріна депеші про падіння Станіславського Уряду, і Раковський затримував наступ проти Бессарабії та Буковини, так що румуни змогли спрямувати проти нас усі війська. Ми дотримувались угоди з галичанами, яка не була б завадою для переходу до соціалізму»⁴⁸.

1 травня 1919 р. уряди РРФСР та УРСР надіслали ноту Міністерству закордонних справ Румунії з вимогою негайної евакуації румунських військ з території Бессарабії, а 2 травня уряд УРСР надіслав ноту з вимогою «заявити протягом 48 годин про свою згоду негайно евакуювати свої війська з Буковини». В ній зокрема наголошувалося: «Робітничий клас України не може допустити, щоб між Радянською Угорщиною та Радянською Україною Буковина лишилася поневоленою»⁴⁹.

Слід зазначити, що ця дипломатична акція була запланована радянським керівництвом за кілька днів. Її мотивацію та кінцеву мету певною мірою розкриває розмова, яку вів Х.Раковський «прямим проводом» 28 квітня 1919 р. Зокрема він зазначав: «Як політичну демонстрацію, яка супроводжувала б наш наступ на Буковину та Бессарабію, можна надіслати ноту Румунії та її гарантам – союзникам. Центральним пунктом у цій ноті може стати російсько-румунський договір від 5 березня минулого року [5 березня 1918 р. в Яссах була підписана російсько-румунська угода, відповідно до якої Румунія зобов'язувалась у двомісячний термін вивести свої війська з Бессарабії⁵⁰ – н. а.]. Він залишає для нас зручне пряме підґрунтя для военных дій проти румунів, об'єктом котрих ми поставимо Бессарабію, а фактично – повалення румунської буржуазії та об'єднання по її трупах з Угорщиною. Ця політична акція підтримає настрої Угорщини». Далі голова українського Раднаркому підкреслював: «Операції проти румунів ми готуємо, використовуючи, явним чином, інтернаціональні та бессарабські елементи так, щоб вони не йшли на шкоду виконанню директив Володимира Ілліча. Я особисто вважаю, що наші

операції в Буковині та Бессарабії ми будемо проводити під місцевою фірмою, не афішуючи себе». У цій же розмові йшлося про те, що в Одесі вже готується уряд для Бессарабії «з бессарабських товаришів»⁵¹.

2 травня нарком з воєнних питань РРФСР М.І.Подвойський інформував В.І.Леніна та Л.Д.Троцького про те, що «на Україні відбувається формування Червоної армії (...) інтернаціоналістів для походу на Угорщину» і просив допомогти з укомплектуванням зброєю та обмундируванням⁵². За кілька тижнів до цього, 12 квітня 1919 р., в Трансільванії, недалеко від Пеулешть (біля Сату Маре) через нестачу палива був вимушений приземлитися радянський літак з двома пасажирами на борту, який летів з Києва до Будапешта із повідомленням для Б.Куна. Серед звісток, з якими направлялися ці дві особи, було й повідомлення, що 4000 озброєних осіб направлялися на допомогу III Інтернаціоналу, і що в Україні голова Раднаркому УРСР та нарком закордонних справ Х.Раковський мобілізує і формує велику румунську армію, якою мав атакувати місто Ясси. Згодом все це не отримало підтвердження і не мало подальших практичних наслідків для цієї частини Румунії⁵³.

Навіть через збільшення живої сили противника на 20 тис. штиків і шабель та повстання у Донській області ситуація на Південному фронті значно погіршилась, командування РСЧА вимагало від Укрфронту забезпечити «виділення достатніх сил для дій у напрямку Буковина – Будапешт»⁵⁴.

13 травня 1919 р. у ноті Міністерству закордонних справ Франції Х.Раковський виправдовував вступ Червоної армії в Румунію насиллям і погромами, які чинили румунські війська у Бессарабії⁵⁵. А вже 19 травня він знов підтверджує Б.Куну рішучість уряду УРСР щодо надання допомоги Угорщині: «Рада Народних Комісарів України заявляє, що буде неухильно дотримуватись політики єдиного революційного фронту з червоною Угорщиною, яку проголосили своїми ультиматумами Румунії і нашим наступом»⁵⁶.

Плани Х.Раковського провалилися. У відповіді румунського уряду від 19 травня 1919 р. на ноти від 1 та 2 травня висловлювалося сподівання у подальшому розвитку нормальних взаємин між обома країнами.

11 липня міжсоюзницька військова рада прийняло рішення про військове зайняття Радянської Угорщини силами Антанти. 20-26 липня угорський уряд, невдоволений втратою Трансільванії, наказав своїм військам атакувати румунську армію, перетнувши Тису на Схід, що викликало серйозний опір останньої. 27 липня 1919 р. румунські війська форсували Тису і, змусивши угорців відступити, 4 серпня зайняли Будапешт. Це призвело до падіння уряду Б.Куна. Водночас, в Україні більшовики зазнали низку поразок від армії генерала Денікіна⁵⁷.

Отже, інтереси більшовиків до Буковини навесні 1919 р. були продиктовані воєнно-стратегічними міркуваннями і мали на меті об'єднання через Буковину та Галичину українських та угорських комуністичних сил⁵⁸. Після повалення радянської влади в Угорщині, у більшовиків інтерес до Буковини несподівано зник. Українська радянська дипломатія навіть не відповіла на румунську пропозицію розпочати переговори навколо спірних проблем, забувши про цю проблему на довгі роки. Ніколи до літа 1940 р. ні СРСР (Росія), ні УРСР не висловлювали територіальних претензій до Румунії з приводу Буковини (на відміну від Бессарабії) ні дипломатичним шляхом, ні якимось іншим чином.

Із шляхами сполучення пов'язані територіальні зміни початкового періоду Другої світової війни. Можна припустити, що 23 серпня 1939 р., при підписанні договору про ненапад з Німеччиною⁵⁹, а також таємного додаткового протоколу до нього⁶⁰, радянська дипломатія виходила з наміру розширити територію СРСР на Захід з врахуванням колишніх земель Російської Імперії, які вона втратила наприкінці Першої світової війни⁶¹. Зазначимо, що, відповідно до оцінки З'їзду народних депутатів СРСР, цей документ був юридично неспроможним з моменту його підписання, оскільки здійснені в ньому «розмежування «сфер інтересів» СРСР і Німеччини» (...) «перебували з юридичної точки зору у протиріччі із суверенітетом та незалежністю третіх країн»⁶². Аналіз обставин підписання радянсько-німецьких домовленостей засвідчує, що вони стали результатом одночасної дії низки факторів. Для Сталіна питанням номер один було забезпечення надійної оборони Радянського Союзу шляхом укладення багатосторонніх воєнних угод. Радянська військова доктрина базувала-

ся на концепції так званої висунутої оборони. Звідси така наполегливість радянської сторони в тому, щоб оборонятися від можливого агресора на західних підступах до власних кордонів. Тому Сталін наполягав на включенні в політичну угоду із західними державами поняття «непряма агресія», що давало можливість радянським збройним силам завчасно зайняти стратегічні позиції в гарантованих країнах, розташованих на захід від СРСР. Аналогічне значення мала й вимога коридорів для пропуску з'єднань Червоної Армії через території Польщі й Румунії.

Таємний додатковий протокол був надзвичайно вигідний для Радянського Союзу. Він надавав можливість вирішити проблему висунутої оборони від Льодовитого океану і до устя Дунаю, про що віддавна мріяли Сталін і керівники радянського військового відомства. Очевидно, Сталіну видавалося неважкою справою вирішити це питання з малими східноєвропейськими державами у двосторонньому порядку при підтримці Німеччини, яка мала досить сильний вплив на їхні уряди. Водночас розмежування сфер інтересів у Східній Європі відкривало перед Москвою перспективу відновлення контролю над колишніми володіннями Російської імперії на заході з додатковим включенням у зону цього контролю Східної Галичини.

Румунський історик В.Вератек, посилаючись на нещодавно відкриті архівні документи, стверджує, що проблема Бессарабії під час серпневих-вересневих 1939 р. переговорів мала бути вирішена, на думку німецької сторони, наступним чином: СРСР пред'явить свої претензії щодо Бессарабії лише тоді, коли третя країна (Угорщина, Болгарія) сформулює територіальні вимоги до Румунії і розпочне їх реалізацію. Самостійно СРСР не буде проявляти ініціативу у цій проблемі. У червні 1940 р. В.Молотов відмовився визнати таке трактування (німцями) проблеми Бессарабії, стверджуючи, що воно «не відповідає дійсності, що воно представляє собою лише окремих елемент, а не умову в цілому»⁶³.

Під час серпневих 1939 р. радянсько-німецьких переговорів Буковина не згадувалася. На думку згаданого В.Вератека, згодом, після зайняття радянськими військами Східної Галичини, довжина лінії радянсько-румунського кордону значно збільшилася. Радянські війська були вже розташовані як вздовж Дністра, так і вздовж

Черемошу. Стратегічна слабкість буковинського простору у випадку радянського наступу з півночі або сходу не залишилася поза увагою Кремля. У випадку зайняття тільки Бессарабії Буковина перетворювалася б у зону, оточену з кількох боків радянськими військами. До цього ж, залізничний зв'язок між Бессарабією та територією Західної України міг бути забезпечений тільки через Буковину, факт, який згодом повинен був визначити й долю Герцаївського цинуту. Тобто, на думку румунського історика, перспектива розширення присутності радянських військ на територію Буковини мала стратегічну мотивацію, оскільки СРСР намагався підвести свої війська на лінії, якомога ближчій до центру Європи⁶⁴. Про те, що СРСР не вважав кордони на Буковині остаточними, свідчить також той факт, що радянське керівництво відмовлялося від прийняття спільних принципів, які б забезпечили діяльність служб охорони кордону з обох боків за моделлю, яка існувала на лінії Дністра у Бессарабії⁶⁵.

Проте вже у 1940 р., будучи впевненим у неминучості війни з Німеччиною, керівництво СРСР готувалося до неї, в т. ч. і в наступальному варіанті⁶⁶. Виходячи з міркування, що нафта – «кров війни», один з вирішальних напрямків головного удару планувалося нанести по Румунії – основному постачальнику цієї сировини Німеччині, що призвело би до зупинки або стагнації німецької воєнної машини⁶⁷.

Зауважимо, що на початку Другої світової війни питання забезпечення нафтою вважалося дуже важливим для лідерів багатьох країн. Так, в січні 1940 р. дипломатичні кола США повідомляли свій уряд про те, що французи запропонували англійцям, щоб французький та британський флоти пройшли в Чорне море та здійснили бомбардування Батумі, а також організували повітряне бомбардування Баку, що залишило би без нафти як Німеччину, так і Радянський Союз. Приблизно те ж саме повідомляло естонське дипломатичне представництво у Франції своєму уряду в Таллінн, підкреслюючи, що за відсутності пального моторизована армія [СРСР. – н. а.] втратить мобільність⁶⁸. У грудні 1939 р. посол Італії в Парижі Р. Гуарілья повідомляв офіційний Рим про те, що командує французькими військами на Близькому Сході генерал М. Вейган, якому була доручена підготовка операції на

Балканах, прагнув до «активних дій проти Росії, використовуючи при цьому як театр воєнних дій Румунію». Його метою було «підірвати і, по можливості, ліквідувати в Росії більшовицьку систему й одночасно нанести Німеччині суттєву шкоду щодо використання румунських нафто-розробок»⁶⁹. Не можна не згадати про активізацію у 1939-1939 рр. «Комісії Леон Вегер», підтриману Великобританією та Францією, націлену на координацію дій щодо знищення румунських нафтових родовищ напередодні їх можливої окупації з боку Німеччини⁷⁰. Також під час одної з бесід з прем'єр-міністром Франції Рейно міністр закордонних справ Великобританії Н. Чемберлен заявив: «Німеччина має дві слабкі точки: постачання залізною рудою та нафтою», підкресливши при цьому, як важливо зашкодити Німеччині отримати залізну руду зі Швеції та нафту з Румунії. Такої ж точки зору дотримувався й У.Черчіль⁷¹. Дуже серйозно ставилось до питання постачання нафтою й радянське керівництво, прийнявши в 1939 р. таємну постанову Політбюро ЦК ВКП(б) про будівництво 8 заводів штучного рідкого палива загальною потужністю 200 тис. тонн бензину та 30 тис. тонн моторного палива із закінченням терміну будівництва в 1940 та 1941 роках⁷².

На думку сучасного дослідника-публіциста В. Суворова, політичному керівництву Радянського Союзу, яке усвідомлювало неминучість війни з Німеччиною, територія Бессарабії була необхідна як вихідний плацдарм для організації наступу на румунські нафтові поля, що завдало б суттєвої шкоди забезпеченню Німеччини паливними матеріалами⁷³.

На користь гіпотези планування якщо і не завдання головного удару по Румунії, то, у крайньому випадку, дуже суттєвої ролі Румунії в наступальних планах Радянського Союзу, свідчить спосіб розгортання частин Червоної Армії на західних кордонах у червні 1941 р., тобто наймогутніша армія Першого стратегічного ешелону спрямована проти Румунії, наймогутніша армія Другого ешелону – безпосередньо за її плечима – також проти Румунії⁷⁴.

Слід зазначити, що на сьогодні це всього лише гіпотеза, яка потребує дуже серйозного вивчення істориками. Зауважимо, що існує ціла низка проблем, які неоднозначно трактуються дослідниками. У радянській історіографії та в

історіографії держав колишнього СРСР продовжує панувати думка, що Сталін до превентивної війни не готувався. Опубліковані «Міркування щодо плану стратегічного розгортання сил СРСР на випадок війни з Німеччиною та її союзниками», згідно з якими головний удар у випадку нападу з боку Німеччини СРСР передбачав завдати у західному напрямку⁷⁵.

На нашу думку, це один з варіантів передбачуваних дій Збройних сил СРСР, проте не єдиний (автор не впевнений у тому, чи взагалі інші варіанти збереглися). У зв'язку з тим, що дані про розгортання радянських військ напередодні війни епізодичні, а також з тим, що чисельність та озброєння того чи іншого військового формування не завжди відповідали його статусу, дуже важко зробити порівняльну характеристику сил різних фронтів. Крім того, слід згадати, що 30-31 серпня 1944 р. спільними зусиллями радянських та румунських військ плоєштський нафтопромисловий район був звільнений, завдяки чому німецькі війська залишилися без румунської нафти. Разом з тим, Німеччина продовжувала воювати майже рік. Очевидно, Румунія хоч і була основним постачальником нафти для Німеччини, проте не єдиним. Також варто згадати і про штучне рідке паливо.

Беручи до уваги вищевикладену геостратегічну гіпотезу, стає зрозумілим, яке велике значення мало для Радянського Союзу включення до його складу одночасно з Бессарабією північної частини Буковини, завдяки чому СРСР отримував прямий залізничний зв'язок з Бессарабією через Чернівці до Львова. Про таку зацікавленість можна судити і з того, що приблизно тільки одна доба знадобилася для відбудування залізничної магістралі Львів – Чернівці⁷⁶.

Досить цікавою у цьому контексті є думка, висловлена у листі Шуленбурга до Берліна від 11 липня 1940 р. У ньому, зокрема, зазначалося: «Як відомо, радянський уряд виправдовує свої домагання тим, що на Буковині проживає українське населення. Оскільки це стосується лише північної частини території, то Радянський Союз, врешті-решт, задовільниться лише цією частиною. Я не можу позбутися відчуття, що натхненниками й авторами вимог щодо поступки Північної Буковини були українські кола у Кремлі». За твердженням Шуленбурга, Сталін у розмові висловив готовність зробити поступки на інших ділянках

кордону з Німеччиною, водночас вважаючи неможливим піти на це у тих районах, де проживали українці. На думку посла, такий розвиток подій став можливим завдяки впливові молодого дипломата Павлова, якого Сталін назвав «нашим маленьким українцем». На наше переконання, згаданий Павлов не відігравав суттєвої ролі при вирішенні цього питання, як не відіграло її і «українське питання»⁷⁷. Можливе припущення, що основну причину цього слід шукати в тому значенні, яке надавало радянське керівництво бессарабському плацдарму та його забезпеченню комунікаціями.

Щодо причин територіальних змін у районі міста Герци та його околиць даних дуже мало. Якесь пояснення можна знайти у телеграмі 3-ї румунської армії до Генштабу від 29 червня 1940 р. В ній, зокрема, зазначалося: «Лейтенант, який був направлений полковником Атанасіу (командир тактичного угруповання лісового масиву Герца) для здійснення контакту з російськими елементами, повідомив про те, що росіяни заявили, що вони допустили помилку, дійшовши до Герци»⁷⁸. Король Румунії Кароль II у своєму щоденнику зазначав, що будь-які спроби вирішити це питання не увінчалися успіхом, «як і сподівався, СРСР навіть не хоче говорити з приводу Герци»⁷⁹. На жаль, в радянській історіографії (як і в історіографії країн колишнього СРСР) про ці події навіть не згадується. Стосовно гіпотези, що ці територіальні зміни відбулись завдяки помилці, то вона, на думку автора, не є переконливою. Більш переконливим виглядає припущення, яке було зроблено у шифрованій телеграмі Г.Давідеску з Москви Міністерству закордонних справ Румунії від 5 липня 1940 р.: «Здається, що лінію Герци вимагають радянські військові для забезпечення [безпеки. – н. а.] залізниці з Новоселиці»⁸⁰.

В ході міжнародних переговорів, які відбувалися в період світових війн та післявоєнного врегулювання у першій половині ХХ століття, щодо Буковини зацікавленими у цих землях сторонами аргументувалася необхідність врегулювання територіальних суперечок на основі дотримання етнічного принципу. Мабуть, варто тут згадати слова Сталіна при переданні Шуленбургу тексту радянсько-німецького комюніке про вступ Червоної Армії до Польщі восени 1939 р.: «Але не забудьте, що й давні римляни не вступали в бій голими, а прикривалися щитами.

А сьогодні роль таких щитів, які захищають нас від громадської думки наших народів, грають майстерно складені політичні комюніке»⁸¹. Проте, можна констатувати, що при вирішенні цих складних територіальних проблем етнічний фактор не вважався головним, а відігравав лише роль

своєрідного «щита» для захисту від громадської думки власних та інших народів. Першорядними вважалися геополітичний та геостратегічний фактори, особлива роль при цьому відводилась залізницям.

Список джерел:

1. Фисанов В. Проблема безопасности в условиях подвижных геополитических точек: случай с Буковиной // Пограничные районы на постсоветском пространстве: нетрадиционные аспекты безопасности. Материалы семинара (Черновцы, октябрь 1996 г.). – К.: Феникс, 1997. – С. 88.
2. Arhivele Statului (Naționale) ale României. Direcția Arhivei Istorice Centrale (далі – Arh.St.). – Fond Președenția Consiliului de Miniștri. – Dos. 126/1920-1935, – F. 126-130; Ботушанський В.М. Буковина у дипломатичній боротьбі за втягнення Румунії у війну на боці австро-німецького блоку (1914-1916 рр.) // Питання історії України: Збірник наукових статей. – Чернівці: Золоті литаври, 1999. – С. 276-285.
3. Preda D. De la neutralitatea armată la războiul de întregire. Aspecte diplomatice și militare ale intrării României în primul război mondial // Acta III. Al III-lea Colocvium Internațional de Istorie Militară (București-Sibiu, 3-6.IX.1996). – București, 1997. – P. 27-32.
4. Палеолог М. Царская Россия во время мировой войны. – М.: Международные отношения, 1991. – 239 с.; Фисанов В. Австро-Угорщина як геополітичний експеримент // Питання історії нового та новітнього часу: Збірник наукових статей Кафедри історії нового та новітнього часу Чернівецького державного університету ім. Ю.Федьковича. – Вип. 6. – Чернівці: ЧДУ, 1999. – С. 28-37.
5. Hacman S., Fisanov V. Bucovina la intersecția intereselor naționale și geopolitice la sfârșitul primului război mondial // Acta Musei Porolissensis. XXII. – 1998. – P. 599-618.
6. Цит за: Фисанов В. Буковинське і галицьке питання у міжнародних відносинах періоду першої світової війни // Вісник Центру буковинознавства. Серія історична. – Вип. I. 1993. – С.146-147.
7. Фисанов В. Буковинське і галицьке питання у міжнародних відносинах періоду першої світової війни // Вісник Центру буковинознавства. Серія історична. – Вип. I. 1993. – С.146-147.
8. Preda D. Româna și Antanta. Avaturile unei mici puteri într-un război de coaliție 1916-1917. – Iași: Institutul European, 1998. – 224 p.
9. 1918 la români. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român: Documente externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1983. – Vol. 2. 1916-1918. – P. 812-813.
10. Andreescu Ș., Berindei D., Brezeanu S. ș. a. O istorie a românilor: Studii critice. – Cluj-Napoca: Fundația culturală Română, Centrul de Studii Transilvănene, 1998. – P. 220-221.
11. Виноградов В.Н., Ерещенко М.Д., Семенова Л.Е., Покивайлова Т.А. Бессарабия на перекрестке Европейской дипломатии: Документы и материалы. – М.: Индрик, 1996. – 381 с.
12. Arhivele Statului (Naționale) ale României. Direcția Arhivei Istorice Centrale (далі – Arh.St.). – Fond Președenția Consiliului de Miniștri. – Dos. 1/1917, – Fil. 1-2.
13. Українське слово. – 1918. – 8 марта; Stan C.I. Generalul Henri Mathias Berthelot – sprijinitor al cauzei naționale românești // Sargetia – Acta Musei Devensis. XXV. 1992-1994. – P. 774.
14. Українське слово. – 1918. – 2 липня.
15. Діло. – 1918. – 11 мая.
16. Див.: Гакман С. Проблема Буковини у російсько-румунських взаєминах під час Першої світової війни // Перша світова війна та історичні долі народів Центральної та Східної Європи: Матеріали міжнар. наук. конференції, присвяченої 80-річчю Буковинського народного віча (Чернівці, 22-24 вересня 1998 р.). – Чернівці: Рута, 2000. – С. 74-82.
17. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 3. – P. 29-31.
18. Stan C.I. Generalul Henri Mathias Berthelot – sprijinitor al cauzei naționale românești // Sargetia – Acta Musei Devensis. XXV. 1992-1994. – P. 777.
19. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 3. – P. 32-41.
20. Stan C.I. Generalul Henri Mathias Berthelot – sprijinitor al cauzei naționale românești // Sargetia – Acta Musei Devensis. XXV. 1992-1994. – P. 779.
21. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 3. – P. 52-70.
22. Economu R. Unirea Bucovinei. 1918. – București: Ed. Fundației culturale române, 1994. – P. 95.
23. Державний архів Чернівецької області (далі – ДАЧО). – Фонд 6. Президіальне бюро міністра-делегата Буковини. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 1-5; Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România. 1917-1918: Documente. Antolog. Calafeteanu I., Moisuc V. – Chișinău: Hyperion, 1995. – P. 259.
24. Monitorul Bucovinei. – 1918. – 2 ianuarie; Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România. 1917-1918: Documente. Antolog. Calafeteanu I., Moisuc V. – Chișinău: Hyperion, 1995. – P. 259-260.
25. Боротьба трудящих Буковини за соціальне і національне визволення і воз'єднання з Українською РСР. 1917-1941. Документи й матеріали. – Чернівці: Облвидав, 1958. – С. 125-126; Народне віче Буковини 1918-1993: Документи і матеріали обласної науково-практичної конференції, присвяченої 75-річчю Буковинського народного віча 3 листопада 1918 р. – Чернівці: Прут, 1994 р. – С. 116-117.
26. Діло. – 1918. – 18 падолиста; Economu R. Unirea Bucovinei. 1918. – București: Ed. Fundației culturale române, 1994. – P. 143.
27. Див.: Hacman S. Procesele de autodeterminare națională din Bucovina, în toamna anului 1918 // 1918. Sfârșit și început de epocă. – Satu-Mare – Zalău: Ed. "Lecon" Zalău, Ed. Muzeului sătmărean, 1998. – P. 191-206.
28. Цит. за: Economu R. Unirea Bucovinei. 1918. – București: Ed. Fundației culturale române, 1994. – P. 12.
29. ДАЧО. – Фонд 6. Президіальне бюро міністра-делегата Буковини. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 18.
30. ДАЧО. – Фонд 6. Президіальне бюро міністра-делегата Буковини. – Оп. 1. – Спр. 2. – Арк. 10; Monitorul Bucovinei. – 1918. – 2 ianuarie; Scurtu I. Integrarea provinciilor românești unite la 1918, în cadrul statului național român // 1918. Sfârșit și început de epocă... – P. 53.
31. Arhivele Statului (Naționale) ale României. Direcția Arhivei Istorice Centrale (далі – Arh.St.). – Fond Președenția Consiliului de Miniștri. – Dos. 17/1918. – Fil. 26-29; Monitorul Bucovinei. – 1918. – 5 ianuarie; Документи Объединения (1859-1918) // Cugetul. – 1992. – № 2. – С. 63; Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România. 1917-1918: Documente. Antolog. Calafeteanu I., Moisuc V. – Chișinău: Hyperion, 1995. – P. 333-335; Pintescu F. Atitudinea germanilor din Bucovina față de regimul românesc în anul 1919 // Codrul Cosminului. Serie nouă - Analele științifice ale Universității "Ștefan cel Mare" Suceava. – 1999. – Nr. 5. – P. 267.
32. Arh. St. Direcția Arhivei Istorice Centrale. – Fond Președenția Consiliului de Miniștri. – Dos. 17/1918. – Fil. 26-29; Документи Объединения (1859-1918) // Cugetul. – 1992. – № 2. – С. 63; Pintescu F. Atitudinea germanilor din Bucovina față de regimul românesc în anul 1919 // Codrul Cosminului. Serie nouă - Analele științifice ale Universității "Ștefan cel Mare" Suceava. – 1999. – Nr. 5. – P. 267.
33. Виноградов В.Н. К оценке дипломатии Ионела Брэтиану // Первая мировая война: дискуссионные проблемы истории. – М.: Наука, 1994. – С. 95.
34. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 5. – P. 569.

35. Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 4. – P. 310.

36. Центральний державний історичний архів у Львові. – Фонд 581. – Оп. 1. – Спр. 93. – Арк. 8-11; ДАЧО. – Фонд 6. Президіальне бюро міністра-делегата Буковини. – Оп. 1. – Спр. 115. – Арк. 1-2; Desăvârșirea unității național-statale a poporului român. Recunoșterea ei internațională. 1918. Documente interne și externe. – București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1986. – Vol. 5. – P. 380.

37. ДАЧО. – Фонд 6. Президіальне бюро міністра-делегата Буковини. – Оп. 1. – Спр. 26. – Арк. 9.

38. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – 328 с.

39. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 26.

40. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 69-70.

41. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 73.

42. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 82.

43. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 85.

44. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 93.

45. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 102.

46. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 104.

47. Cernavodeanu P. Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în context politic internațional. 1806-1920. – București: Albatros, 1993. – P. 172.

48. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 112.

49. Relațiile româno-sovietice. Documente. – Vol. 1. 1917-1934. – București: Ed. Enciclopedică, 1999. – P. 39-42; Борьба трудящихся Буковини за социальные и национальные освобождения и воз'еднания з Украинской РСР. 1917-1941. Документи й матеріали. – Чернівці: Облвидав, 1958. – С. 172-175.

50. Документы внешней политики СССР. – М.: Госполитиздат, – Т. I. – 1957. – С. 90, 249.

51. Виноградов В.Н., Ерещенко М.Д., Семенова Л.Е., Покивайлова Т.А. Бессарабия на перекрестке Европейской дипломатии: Документы и материалы. – М.: Индикс, 1996. – С. 267-268.

52. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 112.

53. Ciubotă V. Directoriul comunist la Satu Mare în martie-aprilie 1919 // Satu Mare: Studii și comunicări. Vol. XIV. – Satu-Mare: Ed. Muzeului Sătmărean, 1997. – P. 228.

54. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 128.

55. Cernavodeanu P. Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în context politic internațional. 1806-1920. – București: Albatros, 1993. – P. 172.

56. Советская Россия – Венгерская Советская Республика. 1919 год: Документы и материалы. – Москва: Международные отношения, 1990. – С. 147.

57. Prodan C. Revenirea armatei române în țară, după confruntările militare româno-ungare din 1919 // 1918. Sfârșit și început de epocă. – Satu

Mare – Zalău: Ed. "Lecon" Zalău, Ed. Muzeului sătmărean, 1998. – P. 472; Cernavodeanu P. Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în context politic internațional. 1806-1920. – București: Albatros, 1993. – P. 173; Scurtu I. Ion I.C. Brătianu. Activitatea politică. – București: Museion, – 1992, – P. 58.

58. Див: Гакман С. Бессарабия та Буковина між миром і війною (Питання Буковини та Бессарабії в міжнародних відносинах, 1917 – 1940 рр.): Монографія. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – С. 65-74.

59. СССР – Германия. 1939: Документы и материалы о советско-германских отношениях с апреля по октябрь 1939 г. В 2-х т. – Т. 1. – Vilnius: Moksas, 1989. – С. 61-62.

60. Советско-германские документы 1939-1941 г. Из Архива ЦК КПСС // Новая и новейшая история. – 1993. – № 1. – С. 89.

61. Ширер У. Взлет и падение третьего рейха. В 2-х т. – М.: Воениздат, 1991. – Т. 2. – С. 577.

62. О политической и правовой оценке советско-германского договора о ненападении от 1939 года. Постановление второго съезда народных депутатов СССР // Правда. – 1989. – 28 дек.

63. Văratec V. Problema Bucovinei în perioada dintre semnarea protocolului adițional secret sovieto-german (23 august 1939) și nota ultimativă sovietică (26 iunie 1940) // Glasul Bucovinei. Revistă trimestrială de istorie și cultură. – Cernăuți-București. – 2000. – An. VII. – Nr. 1. – P. 27.

64. Ibidem // Glasul Bucovinei. – 1999. – An. VI. – Nr. 4. – P. 42-43.

65. Ibidem // Glasul Bucovinei. – 2000. – An. VII. – Nr. 1. – P. 24.

66. Волкогонов Д. Эту версию уже опровергла история // Известия. – 1993. – 16 января; Горьков Ю. Готовил ли Сталин упреждающий удар против Гитлера в 1941 г. // Новая и новейшая история. – 1993. – № 3. – С. 29-45; Готовил ли СССР превентивный удар?: Из архивов Министерства Обороны СССР. Публ. Зюзина Е.И. // Военно-исторический журнал. – 1992. – № 1. – С. 7-29; Данилов В. Готовил ли Сталин нападение на Германию? // Комсомольская правда. – 1992. – 4 янв.; Киселев В. Упрямые факты начала войны // Военно-исторический журнал. – 1992. – №. 2. – С. 15-19;

67. Суворов В. Ледокол. Кто начал вторую мировую войну?: Нефантастическая повесть-документ. – М.: Дом "Новое время", 1993. – С. 150.

68. Сиполс В. Тайные документы «Странной войны» // Новая и новейшая история. – 1993. – №. 3. – С. 123.

69. Там само // Новая и новейшая история. – 1993. – №. 2. – С. 97.

70. Buzatu Gh. Din istoria secretă a celui de-al doilea război mondial. 2 vols. – Vol. 2. – București: Ed. Științifică și enciclopedică, 1995. – P. 39.

71. Черчилль У. Вторая мировая война. В 3-х кн. – Кн. 2. – Т.3-4. Сокр. перевод с англ. – М.: Воениздат, 1991. – С. 39.

72. Из постановлений политбюро ЦК ВКП(б) // Известия ЦК КПСС. – 1990. – №. 1. – С. 173; Телегин Ф. Использование фашистской Германской ресурсов оккупированных и зависимых стран Европы для войны против СССР // Военно-исторический журнал. – 1961. – № 6. – С. 45.

73. Суворов В. Ледокол. – С. 130-131.

74. Див.: Гакман С. Бессарабия та Буковина між миром і війною (Питання Буковини та Бессарабії в міжнародних відносинах, 1917 – 1940 рр.): Монографія. – Чернівці: Зелена Буковина, 2009. – С. 159-185; Гакман С.М. Бессарабия та Буковина в стратегічних планах СРСР / С.М.Гакман // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – Випуск 17. – Рівне: РДГУ, 2009. – С. 156-161; Hasman S. Problema Basarabiei și a Bucovinei în relațiile sovieto-germane (iunie 1940-iulie 1941). Aspecte geopolitice și geostrategice // Sargetia – Acta Musei Devensis. – XXV. – 1992-1994. – P. 863-871.

75. Горьков Ю. Вказ. праця; Данилов В. Вказ. праця; Готовил ли СССР превентивный удар?

76. Правда. – 1940. – 4 июл.

77. СССР-Германия. 1939-1941. – Т. 2. – С. 65.

78. Arhiva Ministerului Apărării Naționale a României. – Fond. Microfilme. – R. II. 1.994. – Cadr. 409; Bătălia pentru Bucovina / Ed. S.Neagoe. – Timișoara: Helicon, 1992. – P. 158.

79. Цит. за: Gherman I. Istoria tragica a Bucovinei, Basarabiei și ținutului Herța. – București: Ed. ALL, 1993. – P. 84.

80. Arh. M.A.E. – Fond 1920-1944/ U.R.S.S. Telegrama Moscova 1939-1940. – Vol. 3. – Fil. 12.

81. Хильгер Г. 1939-й: свидетельства очевидца // Дипломатический ежегодник. 1989. – М.: Междунар. отношения, 1990. – С. 329.

Пропозиції

науково-практичного семінару «Сучасні методи та інструментарії управління регіональними етнополітичними процесами», організованого Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій спільно з Науково-дослідницьким інститутом європейської інтеграції та регіональних досліджень Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (17 березня 2015 року)

Проблема вироблення адекватної та дієвої етнонаціональної політики як механізму державного регулювання міжетнічних відносин і забезпечення міжнаціональної злагоди набуває сьогодні особливої актуальності в Україні. Адже ефективне вирішення сучасних суперечностей суспільного розвитку неможливе без урахування етносоціальних, національних, культурних, релігійних особливостей тих етнічних спільнот, які проживають на території держави. Недооцінка таких особливостей зумовлює явну чи латентну загрозу міжетнічних конфліктів, що, у свою чергу, може призвести до ескалації політичної нестабільності в державі та загрози її територіальній цілісності.

Водночас результативність етнополітики безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно налагоджено чітке й науково обґрунтоване управління етнонаціональними процесами в поліетнічному соціумі не тільки на загальнодержавному, а й на регіональному рівні, а також від того, наскільки забезпечується зусиллями держави, інститутів громадянського суспільства та самих етнічних груп, поєднання інтересів етнічних спільнот із інтересами титульної нації, інтересів регіонів із фундаментальними національними інтересами держави. За цих умов надзвичайно важливо досліджувати закономірності й тенденції етнополітичного розвитку регіонів, забезпечити пошук принципів, ідей, механізмів, норм та управлінських інститутів, здатних пом'якшити конфлікти і протиріччя, які виникають, гармонізувати міжетнічні та етнодержавні взаємини в Україні.

Особливе значення ці питання мають для Чернівецької області, де поруч із історично

сформованими традиціями міжетнічної злагоди та толерантності мають місце окремі прояви недоброзичливого ставлення між представниками різних етносів, існує низка проблем місцевого рівня у розробці та забезпеченні проведення збалансованої регіональної етнополітики.

З метою підвищення ефективності розв'язання різного роду проблем у цій сфері суспільного життя учасники круглого столу висувають до обговорення органами влади наступні пропозиції:

- Ініціювати проведення експертної ревізії нормативно-правової бази України щодо етнополітики та міжетнічних відносин з метою її адаптації до вимог Європейського Союзу у цій галузі.

- Ініціювати поновлення дорадчо-консультативної ради з питань етнополітики та міжетнічних відносин при обласних органах влади (Чернівецька обласна державна адміністрація, Чернівецька обласна рада) за участі лідерів національно-культурних товариств та експертів у цій галузі.

- Впроваджувати програми, підтримувати проекти, спрямовані на покращення комфортного співіснування та розвиток етнонаціональних меншин області.

- Ініціювати створення науково-творчого колективу з представників різних країн для вироблення спільних підходів, критеріїв оцінки стану та перспектив розвитку етнонаціональних меншин на українсько-молдовсько-румунському прикордонні, спільного інструментарію моніторингу і критеріїв наукового аналізу етнокультурного розвитку відповідних територій і

регіонів (варто було б заручитися організаційною й ресурсною підтримкою змішаних міжурядових комісій, наприклад, Змішаної міжурядової українсько-румунської комісії з питань забезпечення прав осіб, які належать до національних меншин, а також керівництва прикордонних адміністративно-територіальних одиниць трьох країн).

- Ініціювати підтримку владними структурами України та сусідніх країн заходів націлених на розвиток народної дипломатії. У цьому контексті, сприймаючи представників національних меншин як партнерів у політичному діалозі, не тільки для консолідації внутрішньої демократії держави, а і як фактор європейської інтеграції, запропонувати організацію підготовки кадрів для цієї діяльності, для чого створити загальні курси лідерів неурядових організацій, у першу чергу – керівників національно-культурних суспільств із питань вивчення культури, традицій, дипломатичного етикету і т. ін.

- В прикордонних двомовних населених пунктах суміжних країн, де традиційні пропозиції школи не повністю відповідають ситуації, внаслідок чого навчання дітей веде до уніфікації та до відмови від іншої культури (іноді навіть власної), в контексті європейських інтеграційних процесів, з метою подолання забобонів та негативних стереотипів відносно меншин, реалізації щирого спілкування, яке ґрунтується на повазі до цінностей інших, на наш погляд, необхідно втілювати в освітній сфері міжкультурне виховання, створювати міжкультурні інформаційні центри, міжкультурні кабінети. Підтримати ініціативу Громадської організації «Інформаційно-дослідницький центр «Інтеграція та розвиток» щодо введення в навчальних закладах Чернівецької області програми виховної спрямованості, розробленої українськими науковцями та освітянами для всіх ланок освіти «Культура добросусідства». Відкритість до культур, історії, ремесел, традицій, сформована відповідними шкільними програмами, підручниками, дидактичними матеріалами, сприятиме не тільки внутрішній стабільності, а й створенню позитивного іміджу країни.

- Для подолання фальсифікацій, пов'язаних з історією краю, міжетнічних відносин в регіоні, негативних стереотипів взаємного сприйняття, створити комісію з числа науковців та освітян, метою якої буде написання та видання узгоджених текстів підручників історії для учбових закладів прикордонних регіонів по різні боки кордону, в першу чергу – для загальноосвітніх шкіл.

- Домагатися від керівництва адміністративно-територіальних одиниць-членів єврорегіонів підтримки участі в транскордонній співпраці неурядових організацій, в т. ч. гуманітарно-освітнього спрямування, забезпечивши їхнє представництво у всіх робочих органах єврорегіонів.

- Доцільно забезпечити достатній рівень етнічного представництва в органах влади, що зумовлено специфікою регулювання етносоціальних процесів, міжетнічних відносин та необхідністю забезпечення довіри поліетнічного суспільства до представників влади, а відтак і до держави. Наявність на державній службі фахівців, які здатні розуміти сутнісні потреби етнічних спільнот того чи іншого регіону, у поєднанні зі створенням етнічних дорадчо-консультативних органів, виконуватиме певну захисну роль, сприятиме легітимації державної влади і об'єктивації державного управління.

- Організувати для представників засобів масової інформації навчальні семінари та тренінги з питань коректного висвітлення проблем, пов'язаних з етнополітикою та етнонаціональними меншинами.

- Протидіяти будь-яким спробам використання національних меншин в якості фактору тиску на сусідню державу.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У 2 КВАРТАЛІ 2015 РОКУ

Відповідно до погодженого Нацдержслужбою України, Чернівецькою облдержадміністрацією та Чернівецькою обласною радою Плану-графіку підвищення кваліфікації на 2015 рік в Центрі впродовж II кварталу 2015 року за всіма видами навчання пройшли підвищення кваліфікації 699 осіб. З них 528 державних службовців місцевих державних адміністрацій, 144 посадові особи органів місцевого самоврядування та 27 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

Підвищення кваліфікації за професійними програмами спрямовується на вдосконалення правової, фінансово-економічної, соціально-гуманітарної, управлінської та іншої підготовки державних службовців, посадових осіб, депутатів, працівників підприємств, установ та організацій.

Завказаний період за Професійними програмами підвищили кваліфікацію 39 державних службовців облдержадміністрації і райдержадміністрацій та 11 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

За програмою постійно діючого семінару «Соціальна політика в Україні» навчання пройшли 28 державних службовців Департаменту соціального захисту населення.

Значну увагу приділено навчанню за програмами тренінгів. За програмами тренінгів навчання пройшли 75 осіб, з них 70 державних службовців та 5 посадових осіб місцевого самоврядування. На виконання Стратегії державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки та Плану заходів на період до 2014 року щодо реалізації Концепції реформування системи підвищення кваліфікації держав-

них службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад проведено тренінг «Технології публічного виступу». Також проведено тренінг «Управління проектами з питань місцевого та регіонального розвитку».

За програмами короткотермінових семінарів навчання пройшли 546 осіб, з них 391 державний службовець облдержадміністрації та райдержадміністрацій, 128 посадових осіб органів місцевого самоврядування та 27 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

Для 18 соціальних працівників області проведено короткотерміновий семінар «Профілактика та протидія насильству в сім'ї».

Врамках проведення щорічного Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець» Центром проведено навчання за програмою короткотермінового семінару для учасників II туру щорічного Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець», який прослухали 11 державних службовців місцевих органів влади.

З метою забезпечення доступності, оперативності та врахування місцевих особливостей розвитку самоврядування було проведено навчання за програмою виїзного короткотермінового семінару «Державна служба в Україні та удосконалення управлінської діяльності» на базі 10 райдержадміністрацій області. У цих семінарах взяли участь 338 державних службовців райдержадміністрацій, 110 посадових осіб органів місцевого самоврядування та 27 державних службовців територіальних управлінь центральних органів влади.

УЗАГАЛЬНЕНО КРАЩІ ПРАКТИКИ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

Круглий стіл на тему “Кращі практики врегулювання конфлікту інтересів в органах державної влади Чернівецької області” відбувся 15 травня у приміщенні Українського Народного Дому. Захід організовано в рамках проекту обласної громадської організації “Комітет виборців” “Врегулювання конфлікту інтересів в органах державної виконавчої влади: пошук кращих практик”.

Автори проекту поставили перед собою завдання дослідити проблеми, з якими зустрічаються державні службовці при вирішенні конфлікту інтересів на місцях, організувати моніторинг та збір кращих практик врегулювання такого конфлікту, а також розробити та поширити серед державних службовців практичні алгоритми-рекомендації щодо запобігання або врегулювання конфлікту інтересів, узагальнити різні методики та місцеві практики з вирішення цього питання.

Під час засідання круглого столу його учасники – відповідальні працівники з питань запобігання та виявлення корупції структурних підрозділів облдержадміністрації, територіальних представництв органів виконавчої влади, представників судових та правоохоронних органів області, науковці, експерти організацій громадянського суспільства – розглянули проблеми, з яким зустрічаються службовці органів державної влади при виявленні та врегулюванні конфлікту інтересів, а також спільно обговорили шляхи їх вирішення.

Директор програми “Політичний процес та належне врядування” Українського інституту публічної політики Ігор Шевляков представив результати проекту “Залучення громадянського

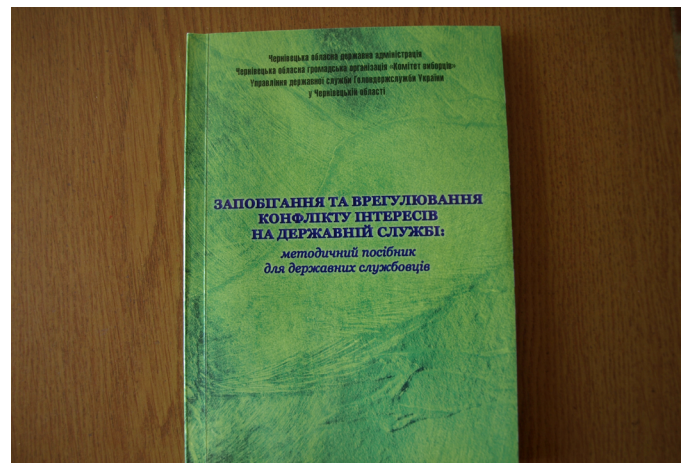
суспільства до моніторингу конфлікту інтересів у публічній політиці”

Завідувач сектору з питань запобігання та протидії корупції апарату облдержадміністрації Віталій Савкін та головний консультант-юристоксульт Управління державної служби Голодержслужби України в Чернівецькій області Віталій Купчанко презентували для присутніх

методичний посібник для державних службовців “Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів на державній службі”, укладений та виданий у процесі спільної роботи з “Комітетом виборців” під час реалізації проекту.

Посібник містить законодавчі засади врегулювання конфлікту інтересів на державній службі, методичні поради щодо порядку врегулювання такого типу конфлікту, а також описує типові ситуації, коли виникає конфлікт інтересів на державній службі. Окрім цього, у посібнику наведено практичні приклади врегулювання конфлікту інтересів у Чернівецькій області та подано результати моніторингу кращих практик врегулювання конфлікту інтересів в органах державної виконавчої влади.

Як зазначив один з авторів посібника, заступник голови обласної громадської організації “Комітет виборців” Ігор Баб’юк, цей посібник покликаний зменшити рівень корупції в органах виконавчої влади. Авторі, зазначив він, сподіваються на ефективність впливу поданої тут інформації, яка сприятиме поширенню етичних норм щодо запобігання виникненню конфлікту інтересів та шляхів його врегулювання на державній службі в Чернівецькій області.

У ЧЕРНІВЕЦЬКІЙ ОБЛАСТІ ПЕРЕБУВАВ З ВІЗИТОМ ПОСОЛ КЛІФФОРД БОНД – КООРДИНАТОР ДОПОМОГИ СПОЛУЧЕНИХ ШТАТІВ АМЕРИКИ В УКРАЇНІ

17 червня у рамках візиту іноземний дипломат зустрівся із головою обласної державної адміністрації Олександром Фищуком та головою обласної ради Михайлом Гайничеру. Також у зустрічі взяли участь директор Відділу сприяння розвитку демократії та врядування Агентства Сполучених Штатів Америки з міжнародного розвитку (USAID) Верая Сомвонгсірі, спеціаліст Українського офісу Агентства США з міжнародного розвитку Віктор Рачкевич та представник економічного відділу Посольства США Ядвіга Гетун.

Під час зустрічі Посол Кліффорд Бонд поінформував про основну мету візиту іноземної делегації до Чернівецької області. «Ми відвідуємо різні регіони України, щоб ознайомитись з процесом децентралізації та передачі повноважень органам місцевого самоврядування, – зауважив Кліффорд Бонд. – Для цього ми зустрічаємося із представниками регіональної влади, громадянського суспільства, бізнес-кіл та представниками засобів масової інформації».

У свою чергу керівник обласної виконавчої влади Олександр Фищук наголосив на тому, що питання реформування місцевого самовряду-

вання є одним з пріоритетів у роботі обласної влади, оскільки спрямоване на покращення якості та доступності надання адміністративних та соціальних послуг населенню. «До цього питання ми підходимо виважено та демократично. Співпрацюємо із обласною представницькою владою, депутатським корпусом, громадськістю, Регіональним Офісом реформ», – наголосив голова обласної державної адміністрації. Допомогу у впровадженні зазначеної реформи надають Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та Офіс реформ з питань впровадження реформ у сфері місцевого самоврядування, децентралізації повноважень органів виконавчої влади.

Представників делегації поінформовано про роботу регіональної робочої групи з підготовки перспективного плану формування територіальних громад регіону. Також увагу акцентовано на тому, що в області проводиться широка та активна інформаційно-роз'яснювальна робота з питань впровадження реформи місцевого самоврядування, що є запорукою успішного її проведення.

Джерело: <http://www.oda.cv.ua/news/>

СІЛЬСЬКІ ГОЛОВИ СПІЛЬНО З ПОСЛОМ США РОЗГЛЯНУЛИ ПЕРСПЕКТИВИ ОБ'ЄДНАННЯ ГРОМАД

Питання децентралізації влади та реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» обговорили під час зустрічі Посол США з питань координації допомоги Україні Кліффорд Бонд, представники USAID та сільські голови сіл Горішні Шерівці, Задубрівка та Шубранець. Участь в зустрічі взяли міський голова Олексій Каспрук, секретар міської ради Ярослав Кушнірик та голова Садгірської районної ради Юрій Бурега. Сільські голови цікавилися порядком реалізації Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», тими перевагами, які отримають мешканці сіл після об'єднання в одну громаду, зокрема з обласним центром, механізмом сплати місцевих податків та зборів, збереженням статусу сільської території та відповідних соціальних преференцій, які отримують мешканці такої території, іншими

питаннями функціонування вже об'єднаної громади. Міський голова Олексій Каспрук звернув увагу на конкретні програми, які можна буде реалізувати в об'єднаній громаді із залученням коштів міжнародних інституцій, що значно підвищить рівень соціальних та адміністративних послуг, які отримуватимуть члени цієї громади. Пан Кліффорд Бонд підтвердив, що тільки об'єднані фінансово самодостатні громади, де відбуватимуться реальні зміни, отримуватимуть міжнародну технічну допомогу для розвитку.

Учасники зустрічі зійшлися на думці, що об'єднання громад – це потреба часу і гарний шанс за підтримки міжнародних партнерів змінити життя на краще, яким треба відповідально скористатися на принципах добровільності та економічної ефективності.

Джерело: <http://chernivtsy.eu/portal/>

ВІДБУВСЯ КРУГЛИЙ СТІЛ «ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНСТИТУТУ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ»

З нагоди відзначення Дня державної служби 17 червня 2015 року відбувся круглий стіл «Трансформація інституту державної служби в контексті децентралізації влади». Захід організовано Чернівецьким регіональним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ та організацій спільно з кафедрою політології та державного управління Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича.

В роботі круглого столу взяли участь представники органів державної влади і місцевого самоврядування, науковці, лідери громадських організацій, представники засобів масової інформації. В рамках заходу учасники розглянули питання щодо проблеми реформування інституту державної служби в Україні, підходи до їх вирішення, а також окреслили завдання щодо підготовки службовців в умовах децентралізації вітчизняної системи державного управління.

Основними думками, які прозвучали під час обговорення, стали наступні: необхідність проведення реформ та децентралізації влади не

викликає сумнівів, однак є дуже багато питань, які потребують ширшого роз'яснення і висвітлення. Суттєвим недоліком є відсутність достатньої і чіткої нормативно-правової бази, яка стосується сфери державної служби, місцевого самоврядування, виборів до місцевих рад тощо. Важливим є дотримання прозорості та відкритості у процесі проведення реформ, потребує налагодження діалогу між владою та громадою, необхідною є широка інформаційна кампанія.

Зазначено також, що децентралізація тягне за собою дуже багато питань, які стосуються саме державного управління та державної служби – суттєве скорочення апарату держслужбовців, перерозподіл кадрових ресурсів, впровадження нових управлінських моделей. Власне, у цьому контексті важливе значення має прийняття нового Закону України «Про державну службу», який повинен новим потребам суспільства та стандартам ЄС і має забезпечити правовий та соціальний захист державних службовців, адже сьогодні основними проблемами інституту державної служби є низька матеріальна забезпеченість працівників, відсутність мотивації, неправильна кадрова політика, заполітизованість. У зв'язку з цим втрачається авторитет і престиж державної служби, знижується фаховий рівень працівників.

Таким чином проведення реформ, зокрема у сфері державної служби та місцевого самоврядування, має відбуватись більш цілеспрямовано з боку центральних органів влади, мають бути враховані всіх нюанси, пропозиції «знизу». Тільки це забезпечить формування нової та якісної системи державного управління.

